

POLIISIN TEKEMÄT KÄÄNNYTYSPÄÄTÖKSET 2015

Käännetyispäätösten perusteiden ja määrien tarkastelu
Roosa Toivanen

08/2017

Tiivistelmä

Tekijä	Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Roosa Toivanen	Poliisi (AMK)/Amk20151	
Julkaisun nimi	Julkisuusaste	
Poliisin tekemät käännytyspäätökset 2015 - käännytyspäätöksien määrän ja perusteiden tarkastelu	Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi	Opinnäytetyön muoto	
Heli Jalander, Pekka Björk	Kvantitatiivinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin tilaustyönä Poliisihallitukselle. Työssä tutkittiin, kuinka paljon ja millaisilla perusteilla poliisi teki käännytyspäätöksiä vuonna 2015. Erityisesti tässä opinnäytetyössä tutkittiin sitä, millaisia rikosperusteisia käännytyspäätöksiä poliisi oli tehnyt ja millaisia maahantulokieltoja eri rikoksista oli määrätty. Lisäksi tarkasteltiin sitä, kuinka suurella osalla käännytetyistä oli voimassa oleva maahantulokielto ja kuinka suuri osa käännettävistä, jo maahantulokiellossa olevista oli käännettämisen hetkellä epäiltynä tai syyllistynyt johonkin rikokseen. Myös sitä tutkittiin, miten eri kansalaisuudet olivat edustettuna käännytyspäätöksissä. Tuloksia tarkasteltiin poliisilaitoksittain sekä valtakunnallisesti.</p> <p>Tutkimuksessa oli mukana 683 poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Näistä 462 oli maahantulokiellossa olevan ulkomaalaisen käännytyksiä, 172 rikosperusteisia käännytyksiä ja 49 jonkin muun syyn takia käännytettyjä. Maahantulokiellossa olevista 150 oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen. Rikosperusteisista käännytyksistä eniten oli tehty varkauksia, joita oli valtakunnallisesti tehty 47 kappaletta. Suurin käännytettyjen ryhmä oli Viron kansalaiset, joita oli käännytetty 337.</p> <p>Käännytyspäätösten s-ilmoituksissa ilmeni laatueroja, joihin esitettiin kehitysehdotuksia ongelmaan.</p>		
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)
59	Elokuu 2017	AMK/Korkeakoulututut
Avainsanat		
Käännettäminen, ulkomaalaiset, ulkomaalaisvalvonta, ulkomaalaislaki		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	3
1.1 Työn tarkoitus ja tarpeellisuus	3
1.2 Tutkimusmenetelmä ja työn rajaus	3
1.3 Työn toteuttaminen ja aikaisemmat tutkimukset	5
2 MAAHANTULO	6
2.1 Maahantulon edellytykset	6
2.1.1 Matkustusasiakirjat	6
2.1.2 Oleskelulupa, viisumi ja oleskelun tarkoituksen osoittaminen	7
2.1.3 Maahantulokiellosta, yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta sekä kansanterveydestä.	7
2.2 Laiton maahantulo.....	8
2.3 Maahantulokielto.....	9
3 KÄÄNNYTTÄMINEN.....	12
3.1 Maasta poistaminen.....	12
3.2 Käännynnäytämisen perusteet	13
3.2.1 Kolmannet maat	13
3.2.2 Unionin kansalaiset	14
3.2.3 Pohjoismaiden kansalaiset	14
3.3 Käännynnäytämisen ei ole aina mahdollista	14
3.4 Käännnytyspäätöksen tiedoksianto ja päätöksestä valittaminen.....	15
3.5 Poliisi käännnyttämisen toteuttajana.....	15
4 TUTKIMUSTULOKSET POLIISILAITOKSITTAIN	17
4.1 Käännnytyspäätökset laitoksittain.....	17
4.2 Helsingin poliisilaitos	20
4.3 Itä-Uudenmaan poliisilaitos	23

	2
4.4 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	26
4.5 Hämeen poliisilaitos	29
4.6 Kaakkois-Suomen poliisilaitos	31
4.7 Lounais-Suomen poliisilaitos	34
4.8 Pohjanmaan poliisilaitos	36
4.9 Itä-Suomen poliisilaitos	38
4.10 Oulun poliisilaitos	39
4.11 Sisä-Suomen poliisilaitos	42
4.12 Lapin poliisilaitos	44
5 Tulosten tarkastelu valtakunnallisesti	46
5.1 Maahantulokiellossa olevien käännyttäminen	47
5.2 Rikospäätökset	49
5.3 Muut syyt	52
5.4 Kansalaisuudet	52
6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA	54
6.1 Tutkimuksen luotettavuus	54
6.2 Ongelmakohtia ja kehitysehdotuksia	56
LÄHTEET	58

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä vuodelta 2015. Tarkasteltu aikaväli oli 1.1.2015 – 31.12.2015. Tilaus opinnäytetyölle tuli Poliisihallitukselta, joka halusi lisätietoa poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä. Poliisi on elänyt vuoden 2015 ja tämän opinnäytetyön kirjoittamisen välillä muutoksen aikaa, jolloin poliisin hoitamiin ulkomaalaisasioihin on tullut muutoksia. Poliisin rooli maahanmuuttohallinnollisissa asioissa muuttui 1.1.2017: vuonna 2016 hyväksyttiin hallituksen esitys HE 64/2016, joka siirsi poliisin toimivaltaa ja tehtäviä ulkomaalaisasioissa Maahanmuuttovirastolle 1.1.2017 alkaen. Kyseisen hallituksen esityksen tarkoitus oli tavoitella ”*Maahanmuuttovirastolle selkeämpää prosessinomistajuutta oleskelulupa-, kansalaisuus- ja turvapaikka-asioissa sekä Unionin kansalaisten rekisteröinneissä ja vastaavasti sitä, että poliisi ja Rajavartiolaitos voivat keskittyä selkeämmin omiin varsinaisiin ydintehtäviinsä*”. Kaikki ulkomaalaisiin liittyvät lupa-asiat siirrettiin poliisilta maahanmuuttovirastolle, jotta niihin liittyvä viranomaistoiminta yhdenmukaistuisi ja jotta poliisi pystyisi keskittämään toimintaansa sille kuuluviin ydintehtäviin. (HE 64/2016.)

1.1 Työn tarkoitus ja tarpeellisuus

Poliisi poistaa ulkomaalaisia maasta joko käännyttämällä tai karkottamalla. (käännyttämisen ja karkottamiset erot avattu kappaleessa 3.1). Käännyttämisessä ulkomaalaisen *maahantuloa* ei sallita. Poliisi voi omalla käännytyspäätöksellään käännyttää ulkomaalaisen, jonka maahantulosta on alle kolme kuukautta. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, mitä poliisin tekemät käännytyspäätökset ovat, kuinka paljon kyseisiä päätöksiä oli Suomen poliisilaitosten alueilla, millainen käännytyspäätösten laitoskohtainen jakauma oli ja millä perusteilla päätöksiä oli tehty – esimerkiksi, millaisia rikoksia käännytyspäätösten taustalla oli vuonna 2015. Myös rikoksiin liittyvien käännytyspäätösten ohella määrättyt maahantulokiellot olivat tarkasteltavana, eli kuinka pitkiä maahantulokieltoja eri rikosnimikkeiden yhteydessä oli määrätty.

Tässä työssä on kerätty ja analysoitu poliisin järjestelmästä kerättyä tietoa, jonka avulla selvitettiin, millä perusteilla Suomessa oli vuoden 2015 aikana tehty käännytyspäätöksiä poliisin toimesta ja miten paljon niitä oli tehty valtakunnallisesti. Työ siis keräsi tärkeää tietoa toivotulle aiheelle, lisäksi se kehitti tutkijaa ulkomaalaisasioiden hallitsemisessa.

1.2 Tutkimusmenetelmä ja työn rajaus

Poliisihallitus tilasi työn, jossa tutkimuksen kohteena olisivat perusteet, joilla poliisi tekee käännytyspäätöksiä. Tutkimuskysymyksenä oli, *millaisilla perusteilla poliisi teki käännytyspäätöksiä vuonna 2015*. Tutkimuksella selvitettiin, millaisia eroavaisuuksia käännytyspäätösten perusteilla oli sekä poliisilaitoksittain että valtakunnallisesti

tarkasteltuna. Tutkimuskysymyksen lisäksi tutkimuksella oli myös seuraavia alakysymyksiä:

- Millaisilla rikosperusteilla poliisi teki käännytyspäätöksiä.
- Kuinka pitkiä maahantulokieltoja käännytyspäätösten ohessa määrättiin.
- Kuinka suuri osa voimassa olevan maahantulokiellon vuoksi käännettävistä oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen.
- Miten eri kansalaisuudet olivat edustettuna poliisin käännytyspäätöksissä.
- Millaisia eroavaisuuksia käännytyspäätösten määrissä ja perusteissa oli valtakunnallisesti tarkasteltuna.

Rikosperusteisten käännytyspäätösten kohdalla tutkittiin sitä, millaisia rikosnimikkeitä käännytyspäätösten taustalla oli. Käännytyspäätösten oheisseuraamuksena määrättyjen maahantulokieltojen osalta puolestaan tutkittiin sitä, kuinka pitkiä maahantulokieltoja eri rikoksista oli määrätty ja millaisia poikkeamia näissä oli valtakunnallisesti tarkasteltuna. Tutkimuksessa oli mukana myös tapaukset, joissa poliisin tapaamalla henkilöllä oli jo voimassa oleva maahantulokielto. Maahantulokiellossa olevien ja sen vuoksi käännettävien osalta tutkittiin, kuinka useassa tapauksessa maahantulokiellossa oleva henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen, kun poliisi tapasi henkilön ja voimassa oleva maahantulokielto saatiin selville. Tarkemman tutkimuksen ulkopuolelle rajattiin muiden, kuin edellä mainittujen syiden vuoksi tehdyt käännytyspäätökset. Tämä rajaus tehtiin, että opinnäytetyö pysyisi tutkimuksen aiheen ytimessä ja työn laajuus pysyisi opinnäytetyön vaatimissa rajoissa. Tutkimuksessa selvitettiin myös, mitkä eri kansalaisuudet olivat käännytyspäätöksien kohteena. Kaikkia edellä mainittuja asioita tarkasteltiin myös valtakunnallisesti, eli millaisia eroavaisuuksia esimerkiksi käännytyspäätösten määrissä ja niiden perusteissa oli kaikkien Suomen poliisilaitosten välillä.

Opinnäytetyön tutkimus toteutettiin kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmiä käyttäen, ja aineiston kokoaminen toteutettiin keräämällä havaintoaineistoa poliisin RikiTrip –järjestelmästä. Kerättävä aineisto oli järjestelmässä valmiina ja sen tuottamat tulokset avattiin kuvioiden ja tekstin muotoon. Tavoitteena tällä työllä oli myös luoda poliisiorganisaatiolle hyödyllistä aineistoa, joka antaisi uutta tietoa ja näkökulmia poliisin tekemään työhön ulkomaalaisasioiden parissa ja jota voitaisiin jatkossa käyttää vaikka uusien tutkimusten pohjana. Tutkimukselle asetettiin tavoitteeksi laadukas työ ja tutkijan perinpohjainen tutustuminen ulkomaalaislakiin, erityisesti maahantuloon ja maasta poistamiseen liittyen.

RikiTrip –järjestelmästä aineistoa haettaessa käytettiin hakurajauksena aikaväliä 1.1.2015 – 31.12.2015 sekä valintoja ”*käännyttäminen*” ja ”*poliisin päätös*”. Tällä rajauksella tuli löytyä nimenomaan poliisin tekemät käännytyspäätökset kyseiseltä aikaväliltä. Tutkimuksessa oli tarkoitus käyttää myös Maahanmuuttoviraston ylläpitämää ulkomaalaisrekisteriä (UMA), mutta tutkimuslupaa siihen ei saatu. Tutkimuksessa

päädyttiin kokonaisotantaan, sillä käännytyspäätösten määrät vaihtelivat voimakkaasti poliisilaitoksittain, joten esimerkiksi osaotantaa olisi ollut haastavaa toteuttaa niin, että tutkimuksen luotettavuus olisi säilynyt hyvällä tasolla. Kokonaisotannan avulla tutkimuksesta sai mahdollisimman luotettavan ja se antoi tuloksista todenmukaisen kuvan.

1.3 Työn toteuttaminen ja aikaisemmat tutkimukset

Tämän opinnäytetyön alkaessa ei ollut tarkkaa tietoa siitä, kuinka paljon ja erityisesti millä perusteilla poliisi oli tehnyt käännytyspäätöksiä vuonna 2015. Vastaavaa aihetta tutkinutta opinnäytetyötä ei löytynyt, mutta läheisesti tämän opinnäytetyön aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä ovat muun muassa Heikki Kallion 2009 julkaistu Joensuun yliopiston pro gradu –tutkielma ”Viisumivervollisen ulkomaalaisen käännyttäminen, viisumin peruuttaminen ja maahantulokiellon määrääminen rikostorjunnan näkökulmasta”, Reija Juottosen 2016 julkaistu Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö ”Ulkomaalaisrikkomukset vuonna 2015: Erytistarkastelussa maahantulokiellon rikkominen”, Kalle da Silva Goncalvesin 2016 julkaistu Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö ”Poliisin toimivaltuuksia rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaan”, Iija Soisalon 2017 julkaistu Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö ”Poliisin suorittama ulkomaalaisvalvonta” sekä Aki Nykäsen 2016 julkaistu Turun yliopiston OTM –tutkielma ”Rikos oleskeluluvan esteenä”.

Opinnäytetyössä kerättiin RikiTrip –järjestelmästä tarkennetuilla hakuehdoilla (kerrottu kappaleessa ”1.2 Tutkimusmenetelmä ja työn rajaus”) poliisin tekemät käännytyspäätökset vuodelta 2015. Kerätyn aineiston avulla voitiin tarkastella ja analysoida käännyttämispäätösten perusteita, niiden ohessa määrättyjä maahantulokieltoja ja maahantuloikieltojen pituuksia niin poliisilaitoskohtaisesti kuin myös Suomen kaikkia poliisilaitoksia keskenään vertaillen.

Teoreettisessa osuudessa on käsitelty maahantuloon ja maasta poistamiseen liittyviä aiheita, erityisesti käännyttämistä. **Kappaleessa 2** on käsitelty yleisesti maahantuloa ja sen edellytyksiä. Lisäksi kyseisessä kappaleessa on käsitelty maahantulokieltoa ja laitonta maahanmuuttoa. **Kappaleessa 3** puolestaan on avattu käännyttämisen käsitettä useammasta näkökulmasta – niin kolmansien maiden kansalaisten, Unionin kansalaisten kuin Pohjoismaiden kansalaisten kohdalta. Lisäksi kappaleessa on avattu, milloin ulkomaalaista henkilöä ei ole mahdollista käännyttää Suomesta. Kappaleessa on selitetty myös maasta karkottamisen ja käännyttämisen ero ja siinä on kerrottu myös käännytyspäätöksen valitusprosessista. Tutkimusta ja sen tuloksia on avattu poliisilaitoksittain **kappaleessa 4**. Kyseisen kappaleen alussa on selvennetty tutkimustapaa ja kuvioden selityksiä. **Kappaleessa 5** on esitelty tutkimuksen tuloksia valtakunnallisesti. **Kappaleessa 6** pohdittiin tutkimuksen tuloksia, havaittuja kehittämiskohtia, kehittämisehdotuksia ja tutkimuksen luotettavuutta.

2 MAAHANTULO

Maahantulosta Suomeen säännellään pääasiassa ulkomaalaislaissa. Suomi kuuluu Euroopan Unioniin ja on yksi Schengen-valtioista, joten myös ne ovat osaltaan määritelleet tiettyjä asetuksia ja ehtoja maahantuloon liittyen. Esimerkiksi mikäli jossain toisessa Schengen –valtiossa henkilö on määrätty koko Schengen –aluetta koskevaan maahantulokieltoon, ei kyseinen henkilö voi tulla myöskään Suomeen ja muun muassa näin Schengenin rajasäännöstö vaikuttaa myös maahantuloon Suomeen. Tässä kappaleessa on käsitelty maahantulon edellytyksiä, laitonta maahantuloa ja maahantulokieltoa.

2.1 Maahantulon edellytykset

Maahantuloa säätelee ulkomaalaisten osalta ulkomaalaislaki. Ulkomaalaislain toisen luvun 11 §:ssä määritellään yleiset maahantulon edellytykset, jotka sananmukaisesti ovat edellytykset sille, että ulkomaalainen voi tulla Suomeen. Tässä kappaleessa on käsitelty kyseisen lakipykälän sisältö. Ulkomaalaislain lisäksi maahantuloa ja Euroopan Unionin maiden välillä liikkumista sääntelee Schengenin rajasäännöstö. Se säätelee Schengen alueiden, eli Euroopan Unioniin kuuluvien valtioiden (ja näiden lisäksi Norjan, Islannin, Sveitsin ja Liechtensteinin) välisiä rajatarkastuksia sekä esimerkiksi sitä, miltä mailta vaaditaan viisumi Schengen-alueelle tultaessa. (562/2006/EY. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus. Henkilöiden liikkumista rajojen yli koskevasta yhteisön säännöstöstä.)

2.1.1 Matkustusasiakirjat

Rajanylitykseen vaadittavasta, voimassa olevasta matkustusasiakirjasta säädetään ulkomaalaislain 11 §:n ensimmäisen momentin kohdassa yksi. Ulkomaalaisella tulee olla matkustusasiakirja, joka voi olla esimerkiksi **passi**. Passin lisäksi on myös muita matkustusasiakirjoja, jotka vaihtelevat maakohtaisesti. Yksi esimerkki matkustusasiakirjasta on **pakolaiselle myönnettävä matkustusasiakirja**, tai mikäli henkilö ei ole pakolainen, voidaan hänelle myöntää **muukalaispassi**. Muukalaispassi myönnetään esimerkiksi silloin, jos ulkomaalaisella henkilöllä ei ole kansalaisuutta (*Aer 2016, 50-51*). Matkustusasiakirjaksi voidaan katsoa myös kuvallinen **henkilökortti**, joka kelpaa matkustusasiakirjaksi passin sijaan tietyissä maissa, esimerkiksi Iso-Britanniassa, Puolassa ja Ranskassa (*Poliisi. Henkilökortin käyttö*). Hyväksytyt, Euroopan ulkorajan ylittämiseen oikeuttavien matkustusasiakirjojen luettelo on määritelty Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 1105/2011/EU. Suomessa hyväksyttävät asiakirjat on lueteltu myös ulkoasiainministeriön verkkosivuilla. Esimerkiksi afganistanilaisen saapuessa Suomeen, hän tarvitsee tavallisen passin, diplomaattipassin tai virkapassin. Lisäksi hän tarvitsee viisumin saapuessaan Schengen –alueelle tai Suomeen (*ulkoasiainministeriö. Matkustusasiakirjat*). Schengen –valtiot voivat itse päättää, millaiset matkustusasiakirjat vaaditaan eri valtioiden kansalaisilta. Tämä tarkoittaa sitä, että myös

Suomi voi itsenäisesti päättää, millaisia matkustusasiakirjoja eri valtioiden kansalaiset tarvitsevat Suomeen saapuessaan (*ulkoasiainministeriö. Matkustusasiakirjat*).

Ruotsin, Norjan, Islannin tai Tanskan eli Pohjoismaiden kansalainen ei tarvitse passia saapuessaan Suomeen, mutta kyseisen henkilön on kyettävä osoittamaan henkilöllisyytensä ja kansalaisuutensa tarvittaessa. (*Aer 2016, 50-51.*) Ulkomaalaislain 14 §:n mukaan matkustusasiakirja täytyy esittää rajatarkastusviranomaiselle tai poliisille näin vaadittaessa.

2.1.2 Oleskelulupa, viisumi ja oleskelun tarkoituksen osoittaminen

Oleskeluluvasta ja viisumista on säännelty ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 2 kohdassa ja suunnitellun oleskelun tarkoituksen ja keston osoittamisesta ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 3 kohdassa. Matkustusasiakirjan lisäksi maahantulo saattaa vaatia **viisumin** tai **oleskeluluvan**. **Oleskelulupaa** eivät tarvitse alle 90 päivää Suomessa vieraileva EU-valtion, Islannin, Liechtensteinin, Norjan tai Sveitsin kansalainen. Edellä mainittujen tulee kuitenkin rekisteröidä oleskelunsa, jos he viiptyvät maassa pidempään kuin 90 päivää. (*Ulkoasiainministeriö. Oleskelulupa.*) Kolmannen maan kansalainen, joka aikoo viipyä Suomessa kauemmin kuin 90 päivää, on velvollinen hakemaan oleskelulupaa Suomeen. Oleskelulupa haetaan joko tilapäisesti tai jatkuvaan maassaoloon.

Schengeniin kuuluvat valtion (Suomi mukaan lukien) ovat päättäneet yhdessä maat, joilta vaaditaan **viisumi** Schengen –valtion alueelle saapuessa. (*Ulkoasiainministeriö. Oleskelulupa*). Aerin (2016, 52) mukaan viisumilla tarkoitetaan ”maahantulolupaa lyhytaikaista ja tilapäistä, enintään 90 päivää kestävästä vierailusta varten”. Mikäli henkilöllä on oleskelulupa Suomessa tai jossain toisessa Schengen –valtiossa, ei viisumia tällöin tarvita (Aer 2016, 53). Viisumit ovat keino estää laitonta maahantuloa (laittomasta maahanmuutosta lisää kappaleessa 4.2). Viisuminhakuprosessissa pyritään selvittämään maahan pyrkivän henkilön syy maahan tuloon ja se, että maahantulon tarkoitus myös pitää paikkansa. Jos herää epäily siitä, että matkan tarkoitus on eri kuin ilmoitettu tarkoitus, saatetaan viisumihakemus hylätä jo sen takia. Viisumin saajan on myös noudatettava sääntöjä viisumin päättyessä – viisumilla maassa olleen ulkomaalaisen tulee poistua Schengen –alueelta jo ennen viisumin umpeutumista. (*Juvonen 2012, 13-14*). Ulkomaalaisen tulee pystyä tarvittaessa osoittamaan suunnitellun oleskelunsa tarkoitus ja kesto. Näiden todenperäisyyttä ja toteutumista voidaan varmistaa esimerkiksi esittämällä asiakirja hotellivarauksesta tai lentolipuista.

2.1.3 Maahantulokiellosta, yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta sekä kansanterveydestä.

Ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetään, että henkilöllä ei saa olla voimassa olevaa maahantulokieltoa. Ulkomaalaislain 11 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan henkilö ei saa myöskään vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta, kansanterveyttä tai Suomen kansainvälisiä suhteita. Ulkomaalainen on eri syistä voitu määrätä myös **maahantulokieltoon**, jolloin henkilöllä ei ole oikeutta olla Suomessa. Maahantulokielto

voi koskea myös koko Schengen –aluetta tai se voi olla määrätty vain yhden Schengen – valtion alueelle. Maahantulokiellosta kerrotaan tarkemmin osiossa 2.3. Maahan tuleva henkilö tai jo maassa oleva henkilö ei saa vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Suomen asukkaille pyritään takaamaan turvallinen elinympäristö, häiriöitä pyritään poistamaan ja ennalta estämään ja oikeudenloukkaukset sekä rikokset pyritään selvittämään. (Kuosma 2004, 202.)

Myöskään sellainen henkilö ei täytä maahantulon edellytyksiä, joka vaarantaa kansanterveyttä. (Kuosma 2004, 202.) Neuvoston direktiivin 64/221/ETY neljännen artiklan ensimmäisessä kohdassa on täsmennetty, että ainoastaan kyseisen direktiivin liitteessä mainitut taudit tai vammat voivat olla syy estää pääsy tietylle alueelle ja jotka katsotaan kansanterveyttä vaarantaviksi.

2.2 Laiton maahantulo

Mikäli ulkomaalainen henkilö ei täytä maahantulon edellytyksiä, ei hänellä myöskään ole oikeutta oleskella maassa. Juvonen (2012, 24) kirjoittaa laittomasta maahantulosta seuraavasti:

”Laittomasta maahantulosta on kyse, jos henkilö tulee suomeen ilman vaadittavaa viisumia, jos hän on hankkinut viisumin väärillä tiedoilla tai muuten harhaanjohtamalla viranomaisia tai jos hän ei poistu maasta viisumin voimassaolon päätyttyä”.

Media uutisoi usein, kuinka kotimaansa tilannetta epätoivoisesti pakoon pyrkineet ihmiset ovat turvautuneet ihmissalakuljettajien apuun. Uutisissa kerrotaan, kuinka liian täyteen ahdetut veneet ovat uponneet ja ihmisiä on löytynyt kätkeytyneenä lentokoneen laskutelineisiin ja autojen eri osiin. Leanne Weberin ja Sharon Pickeringin kirjassa ”Globalization and Borders – Death at the Global Frontier” kerrotaan, että kehittyneiden havaitsemismenetelmien (”sophisticated technologies of detection”) vuoksi eri maihin pyrkivät ulkomaalaiset joutuvat kehrittelemään aina vain salaisempia ja mutkikkaampia keinoja päästä maahan, jotka tekevät matkoista vaarallisempia ja pidempikestoisia koettelemuksia (Weber & Pickering 2011, 27).

Laittoman maahantulon järjestäminen on kriminalisoitu, joten teko ja joissakin tapauksissa sen yritys on rangaistava. Laittoman maahantulon järjestämisestä on säädetty rikoslain 17 luvun kahdeksannessa pykälässä. Sen mukaan laittoman maahantulon järjestämisestä on tuomittava sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta, mikäli henkilö tuo Suomeen tai Suomen kautta johonkin toiseen maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole tarvittavia matkustusasiakirjoja, viisumia, oleskelulupaa tai muuta vastaavaa asiakirjaa (rikoslaki 17:8 §, 1 momentti, 1 kohta). Tuomittavaa on myös, jos viisumi tai vastaava edellä mainittu asiakirja on väärä tai väärennetty, se on myönnetty jollekin toiselle henkilölle, asiakirjan myöntäneelle viranomaiselle on annettu totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa tietoa asiakirjan myöntämisen kannalta olennaisessa asiassa, viranomaisen on lahjottu antamaan asiakirja tai se on saatu virkamiehen väkivaltaisella vastustamisella (rikoslaki 17:8 §, 1 momentti, 2 kohta). Näissä myös yritys on rangaistavaa. Lisäksi laittoman maahantulon

järjestämisestä voidaan tuomita se, joka järjestää tai välittää kohdissa yksi ja kaksi tarkoitetulle ulkomaalaiselle kuljetuksen Suomeen (*rikoslaki 17:8 §, 1 momentti, kohta 3*) tai luovuttaa kohdassa kaksi määritellyn asiakirjan käytettäväksi maahan tullessa (*rikoslaki 17:8 §, 1 momentti, 4 kohta*). Laittoman maahantulon järjestämisen törkeästä tekemuodosta on säädetty rikoslain 17:8a §:ssä. Tekoa ei välttämättä pidetä laittomana maahantulon järjestämisenä kuitenkaan silloin, jos esimerkiksi ulkomaalaisen olot kotimaassa ovat turvattomat tai hänellä on muita humanitaarisia vaikuttimia, jonka vuoksi teko on tehty – tällöin tekoa ”on pidettävä kokonaisuutena ottaen hyväksyttävistä syistä tehtynä”. (*Rikoslaki 17:8 §, 3 momentti.*)

Rikollinen teko on myös valtionrajarikos, josta on säädetty rikoslain 17:7 §:ssä. Kyseisen pykälän 1 momentin 1 ensimmäisen mukaan valtionrajarikokseen syyllistyy se, joka ilman maahan tuloon vaadittavia asiakirjoja (viisumi, matkustusasiakirja tai vastaava) tai muualta kuin luvallisesta maahantulo- tai maastalähtöpaikasta tai vastoin lakiin perustuvaa kieltoa ylittää tai yrittää ylittää valtion rajan. Valtionrajarikokseksi katsotaan 17:7 §:n 2 ja 3 momentin mukaan myös se, että ulkomaalainen jollain muulla kuin edellä mainitulla tavoilla rikkoo rajan ylittämisestä säädettyjä sääntöjä tai että ulkomaalainen oleskelee rajavyöhykkeellä tai ryhtyy rajavartiolain 51 § vastaisiin, kiellettyihin toimiin tai ilman rajavartiolain 52 § vaatimaa lupaa. Valtionrajarikoksesta ei kuitenkaan tuomita, mikäli henkilö käännytetään tai karkotetaan, jos ulkomaalainen hakee turvapaikkaa tai oleskelulupaa pakolaisuuden perusteella tai jos ulkomaalainen on ollut ihmiskaupan kohteena (*rikoslaki 17:7 §, 3 momentti*).

2.3 Maahantulokielto

Päätöksen maahantulokiellon määräämisestä voi Maahanmuuttoviraston lisäksi tehdä tietyissä tapauksissa myös poliisi tai rajavartioviranomainen. Poliisi pystyy määräämään ulkomaalaisen henkilön maahantulokieltoon korkeintaan *kahden vuoden* ajaksi. Ulkomaalaislain 151 § ensimmäisen momentin mukaan poliisi (ja rajavartioviranomainen) on velvoitettu ryhtymään toimenpiteisiin ulkomaalaisen maasta poistamiseksi käännyttämällä tai karkottamalla, mikäli henkilö ei täytä maahantulon edellytyksiä tai maassaolon edellytykset eivät täyty. Poliisin tulee esittää ulkomaalaista henkilöä Maahanmuuttovirastolle käännyttäväksi tai karkotettavaksi, mikäli henkilö on ollut Suomessa kauemmin kuin kolme kuukautta tai jos maahantulokielto, jonka poliisi voi määrätä (kaksi vuotta), ei ole riittävä maahantulokiellon kesto. (*Ulkomaalaislaki 151 §, 2 momentti*).

Poliisi voi määrätä maahantulokiellon ulkomaalaislain 148 § ensimmäisen momentin kohtien 5-8 mukaisissa tapauksissa: silloin kun ulkomaalaisen voidaan perustellusta syystä epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin tai myyvän seksuaalipalveluja, ulkomaalainen on ilman rajanylityslupaa ylittänyt rajan rajanylityspaikan ulkopuolelta tai silloin kun rajanylityspaikka on ollut suljettuna sekä sillä perusteella, että ulkomaalaisen voidaan tuomitun vankeusrangaistuksen perusteella tai muusta perustellusta syystä epäillä syyllistyvän rikokseen, josta on säädetty vankeusrangaistus tai että ulkomaalaisen voidaan epäillä perustellusta syystä syyllistyvän toistuvasti rikoksiin. Poliisi voi määrätä

maahantulokiellon myös silloin, kun ulkomaalainen ei ole poistunut vapaaehtoisesti maasta hänelle annetun määräajan sisässä, josta on säädetty ulkomaalaislain 147a §:ssä. Lisäksi poliisi voi määrätä maahantulokiellon, mikäli ulkomaalaisen voidaan katsoa vaarantavan jonkun Schengenin jäsenvaltion yleistä järjestystä, sisäistä turvallisuutta, kansanterveyttä tai kansainvälisiä suhteita tai jos hänet on jollakin näistä perusteista määrätty maahantulokieltoon jäsenvaltioiden kansallisissa tietokannoissa (*Schengenin rajasäännöstö, 5. artikla, ensimmäisen kohdan alakohta e*).

Maahantulokielto tarkoittaa nimenmukaisesti kieltoa tulla maahan ja oleskella maassa. Yksi maahantulon edellytys on, että maahan saapuvaa ulkomaalaista ei ole määrätty maahantulokieltoon (*ulkomaalaislaki, 1 mom. kohta 4*). Mikäli henkilö kuitenkin oleilee maassa maahantulokiellon aikana, on maassaolo laitton. Euroopan unionin direktiivin 2008/115/EY kolmannen artiklan kohdassa kaksi laitton oleskelu määritellään seuraavasti:

”...sellaisen kolmannen maan kansalaisen oleskelua jäsenvaltion alueella, joka ei täytä tai ei enää täytä Schengenin rajasäännöstön 5 artiklassa määrättyjä maahantulon edellytyksiä tai muita maahantulon, maassa oleskelun tai asumisen edellytyksiä kyseisessä jäsenvaltiossa”.

Maahantulokielto on saman direktiivin kolmannen artiklan kuudennen kohdan mukaan hallinnollinen tai oikeudellinen päätös tai muu toimenpide, jolloin henkilön maahantulo ja maassa oleskelu esimerkiksi Suomen valtion alueella kielletään. Henkilö poistuu vapaaehtoisesti tai hänet pakotetaan palaamaan joko alkuperämaahansa, kauttakulkumaahan takaisinottosopimuksen niin salliessa tai muiden järjestelyjen avulla, tai sitten henkilön tulee poistua jonkin muun kolmannen maan alueelle, jonne hänet hyväksytään (*direktiivi 2008/115/EY kolmas artikla, kohta 3*).

Maahantulokielto määrätään, mikäli vapaaehtoinen paluu ei tule kyseeseen. Mikäli ulkomaalaiselle henkilölle annetaan mahdollisuus vapaaehtoiseen paluuseen joko alkuperämaahan, kauttakulkumaahan tai muuhun kolmannen maan valtioon, mutta hän ei ole poistunut Suomen valtion alueelta annettuun määräaikaan mennessä, voidaan henkilö tällöin määrätä maahantulokieltoon. Maahantulokieltoa määrättäessä on kuitenkin huomioitava myös kokonaisuus, esimerkiksi se, jos maahantulokieltoon määräämisen kohteena olevalla henkilöllä on Suomessa perhettä, ja maahantulokielto vaikeuttaisi yhteydenpitoa perheeseen merkittävästi. (*Aer 2016, 334.*) Maahantulokielto voidaan määrätä joko enimmillään viiden vuoden määräaikaisena tai toistaiseksi voimassa olevana. Silloin, kun maahantulokiellon perusteena on rikollinen toiminta, määräytyy maahantulokiellon pituus teon mukaan – laadultaan törkeän tai ammattimaisen rikoksen tehnyt ulkomaalainen voidaan määrätä jopa toistaiseksi voimassa olevaan maahantulokieltoon, mikäli hänen vielä tämän lisäksi katsotaan muodostavan vakavan uhan yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. (*Juvonen 2012, 179-180.*) Pitkät määräaikaiset maahantulokiellot ja toistaiseksi voimassa olevat maahantulokiellot määrää Maahanmuuttovirasto, sillä poliisi ei voi määrätä kahta vuotta pidempiä maahantulokieltoja.

Ulkomaalainen voi muun muassa maahantulokieltoa rikkomalla syyllistyä ulkomaalaisrikkomukseen, josta seurauksena on sakko. Ulkomaalaisrikkomuksesta

voidaan myös tuomita, mikäli ulkomaalainen oleskelee maassa ilman vaadittavaa oleskelulupaa, viisumia tai matkustusasiakirjaa tai hän ei rekisteröi oleskeluaan taikka hae oleskelulupaa. Ulkomaalaisrikkomukseksi katsotaan myös, mikäli henkilö tekee työtä tai harjoittaa elinkeinoa luvatta tai hän jättää noudattamatta ilmoittautumisvelvollisuutensa, muun velvollisuuden, asumisvelvollisuuden, lapsenasumisvelvollisuuden tai hän ei saavu kutsusta antamaan tietoja oleskelustaan. (*Ulkomaalaislaki 185 §, 1 momentti, 1-3 kohdat.*) Lisäksi ulkomaalainen voidaan tuomita ulkomaalaisrikkomuksesta, jos tämä ”tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyö 174 tai 175 §:ssä taikka henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 19 §:ssä säädetyn velvollisuutensa” (*ulkomaalaislaki 185 §, 3 momentti*). Ulkomaalaislain 185 § ensimmäisen momentin neljännessä pykälässä säädetään siitä, että mikäli ulkomaalainen on yleiseen järjestykseen tai turvallisuuteen tai kansanterveyteen liittyvistä syistä määrätty maahantulokieltoon, ja hän tästä huolimatta tulee tahallaan maahan, voidaan hänet tuomita ulkomaalaisrikkomuksesta.

3 KÄÄNNYTTÄMINEN

Käännättäminen tarkoittaa sitä, että henkilön maahantuloa ei sallita. Käännättäminen on yksi maasta poistamisen keino karkottamisen lisäksi. Poliisilla on mahdollisuus käännättää ulkomaalainen silloin, kun ulkomaalaisen maahantulosta on kulunut enintään kolme kuukautta. Poliisiin lisäksi käännätyksiä tekevät rajavartiolaitos ja Maahanmuuttovirasto. Tässä kappaleessa on käsitelty maasta poistamista, käännättämisen perusteita, sitä milloin ulkomaalaista ei voida käännättää ja sitä, miten käännättämispäätöksestä voi valittaa.

3.1 Maasta poistaminen

Maasta voidaan poistaa käännättämällä tai karkottamalla. Nämä käsitteet tarkoittavat kuitenkin eri asioita, ja tässä opinnäytetyössä käsiteltiin ja tutkittiin ainoastaan käännättämistä. Kuten muissakin ulkomaalaisia koskevissa asioissa, myös käännättämisessä ja karkottamisessa kolmansien maiden kansalaiset ja Unionin kansalaiset sekä näihin rinnastettavat ja Pohjoismaan kansalaiset eroavat toisistaan.

Käännättämisellä tarkoitetaan maahan pyrkivän maahan tulon estämistä tai maahan jo tulleen henkilön poistamista – henkilön maahantuloa ei siis sallita. Kolmansien maiden kansalaisten käännättämisen perusteet löytyvät ulkomaalaislain 148 §. Unionin kansalaisten tai tämän perheenjäsenen käännättämisen perusteet on puolestaan avattu ulkomaalaislain 167 §:ssä ja Pohjoismaiden kansalaisten käännättämisperusteet löytyvät ulkomaalaislain 169 §:stä. Käännättämistä käsitellään tarkemmin kappaleissa 3.2-3.5.

Karkottamisella puolestaan tarkoitetaan maassa jo oleskelevan ulkomaalaisen maasta poistamista. Toisin sanoen esimerkiksi kolmannen maan kansalaisella on tai on ollut oleskelulupa Suomeen, mutta jos hän on edelleen maassa ilman oleskelulupaa tai hän syyllistyy oleskelunsa aikana rikokseen, saatetaan hänet karkottaa. Kolmansien maiden kansalaisten karkottamisen perusteet löytyvät ulkomaalaislain 148 §:stä. Unionin kansalaisen tai tämän perheenjäsenen karkottamisperusteista säännellään ulkomaalaislain 168 §:ssä ja Pohjoismaiden kansalaisten osalta siitä on säännelty ulkomaalaislain 169 §:ssä. Poliisi ei tee karkottamista koskevia päätöksiä, vaan karkotuspäätöksen tekee Maahanmuuttovirasto (*Poliisihallituksen ohje 2020/2013/4518*).

Käännättämällä poistetaan maassa jo oleva tai maahan pyrkivä ulkomaalainen. Heikki Kallio on pro gradu –tutkielmassaan jaotellut käännättämisperusteet kolmansien maiden kansalaisten käännättämisperusteet kolmeen eri ryhmään. Ulkomaalaislain 148 §, 1, 4 ja 7 kohdat ovat Kallion mukaan käännättämisen perusteet, jotka liittyvät maassa oleskeluun ja maahantuloon. Kohdat 5,6 ja 8-10 puolestaan sisältävät muun muassa epärehellisyyteen, rikollisuuteen ja kansalliseen turvallisuuteen viittaavat perusteet. Viimeinen eli 148 §:n kohta 11 puolestaan pitää sisällään kaikki edellä mainitut, mutta sen kohdalla päätöksen on tehnyt jokin toinen valtio. (*Kallio 2009, 19.*) Poliisiin lisäksi myös rajavirtioviranomaisella on toimivaltuus tehdä käännätyksiä. Mikäli henkilö oli ollut maassa jo kauemmin kuin 90 vuorokautta, poliisi ei voi tehdä käännätyispäätöstä. Tällaisessa tapauksessa poliisi tekee esityksen käännättämisestä Maahanmuuttovirastolle, joka ulkomaalaislain 152 § mukaan

on myös toimivaltainen viranomaisen käännyttämisen- ja karkottamisasioissa. Käännyttämisen oheisseurauksena ulkomaalaiselle henkilölle voidaan määrätä myös maahantulokieltoa (kerrottu enemmän kappaleessa 2.3).

3.2 Käännyttämisen perusteet

Rikollisen teon perusteella maasta poistaminen on mahdollista, ja opinnäytetyössä tarkoitettiin erityisesti sitä, millaisilla rikosperusteilla poliisi on tehnyt käännytyspäätöksiä ja sitä, kuinka pitkiä maahantulokieltoja rikoksista on määrätty. Rikosperusteisissa käännytyspäätöksissäkin Unionin kansalainen tai sellaiseen rinnastettava henkilö eroaa kolmannen maan kansalaisista. Kuten Suomessa oleskelussakin, myös käännyttämistapauksissa Unionin kansalaisen ja sellaiseen rinnastettavan henkilön asema on parempi ja käännyttäminen vaatii järeämpiä syitä toteutuakseen, kuin mitä kolmannen maan kansalaisen käännyttämiseen vaaditaan. Tässä osiossa käsitellään erikseen kolmansien maiden, Unionin kansalaisen ja tämän perheenjäsenen sekä Pohjoismaiden kansalaisen käännyttämisperusteet.

3.2.1 Kolmannet maat

Kolmansien maiden asukkaiden käännyttämisen perusteet on säännelty ulkomaalaislain 1 momentin 5 kohta: ”hänen voidaan perustellusta syystä epäillä hankkivan tuloja epärehellisin keinoin” ja kyseisen pykälän ensimmäisen momentin kahdeksas kohta: ”hänen voidaan tuomitun vankeusrangaistuksen perusteella tai muutoin perustellusta syystä epäillä syyllistyvän rikokseen, josta on Suomessa säädetty vankeusrangaistus, tai epäillä syyllistyvän toistuvasti rikoksiin”. Maahantulon yleiset edellytykset määrittävät, että oleskelua ei voida sallia, jos henkilö on maahantulokiellossa (*ulkomaalaislaki 2:11 § 4 kohta*). Maahantulokiellon henkilö on voinut saada esimerkiksi syyllistyttyään rikokseen ja/tai hänen katsotaan esimerkiksi vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta (*Juvonen 2012, 157*).

Kolmannen maan kansalaisen käännyttäminen on helpompaa, kuin Unionin kansalaisen käännyttäminen. Kolmannen maan kansalaisen kohdalla pelkkä ”perusteltu syy epäillä” riittää käännyttämiseen; Juvonen on kirjassaan ”Maahanmuuton juridiikkaa, käytännön käsikirja” kertonut esimerkin, jossa pelkästään perusteltu epäily siitä, että henkilö hankkii tuloja epärehellisin keinoin, riittää henkilön käännyttämiseen. Mikäli henkilö on aikaisemmin tuomittu vankeusrangaistukseen, voi myös tällöin tulla kyseeseen perusteltu syy epäillä henkilön syyllistyvän vaikka useampiin rikoksiin. Suomessa oleskelun aikana ei Juvosen mukaan ole väliä, kuinka vakavan rikokset kolmannen maan kansalainen tekee, vaan oikeastaan pelkkä sakkorangaistus riittää perusteeksi käännyttämiseen. (*Juvonen 2012, 160-161*) Unionin kansalaisten puolestaan tulisi syyllistyä vakavampiin rikoksiin, sillä Juvosen (*2012, 160*) mukaan ”yksi aiempi rikos ei riitä perusteeksi”. Unionin kansalaisen tulisi lisäksi olla vaaraksi yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle, jotta käännyttäminen voidaan tehdä (*Juvonen 2012, 161*). Tällä perusteella voisi päätellä, että

kolmannen maan kansalaisten käännättämispäätöksiä löytyisi huomattavasti enemmän, kuin Unionin kansalaisiin kohdistuvia käännättämisspäätöksiä.

3.2.2 Unionin kansalaiset

Unionin kansalaisten käännättämisen perusteet on säädetty ulkomaalaislain 167 §:ssä. Unionin kansalaiselta edellytetään, että hän rekisteröi maassaolonsa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän on saapunut Suomeen – mikäli hän ei niin tee, voidaan hänet käännättää. Unionin kansalaisen voi käännättää myös esimerkiksi yleisen järjestyksen ja turvallisuuden rikkomisen takia – tämä vaatii kuitenkin paljon vakavamman vaaran aiheuttamista, kuin mitä kolmansien maiden kansalaiselta vaadittaisiin. Esimerkiksi Helsingin hallinto-oikeuden lainvoimaisessa ratkaisussa slovakialainen (Unionin kansalainen) oli käännätetty ja määrätty maahantulokieltoon vuodeksi, kun hän oli vuosien 2010-2012 välisenä aikana saanut liikennekäyttäytymisestä sakkoja sekä rangaistuksia liikenneturvallisuuden vaarantamisista, kahdesta törkeästä rattijuopumuksesta, törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta ja kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta. Ratkaisun mukaan hänen oli katsottu vaarantavan yleistä järjestystä ja turvallisuutta vakavaa vaaraa aiheuttaen. Yhtenä perusteluna oli myös se, että henkilö osoitti toiminnallaan välinpitämättömyyttä lain kieltoihin ja määräyksiin. (HAO 14/0501/3.)

3.2.3 Pohjoismaiden kansalaiset

Pohjoismaiden kansalaisten käännättämisestä on säädetty ulkomaalaislain 169 §:ssä. Lain mukaan Pohjoismaiden kansalainen voidaan käännättää vain sellaisessa tilanteessa, jossa oleskelu maassa on pitkäaikaista ja hänen on pitänyt rekisteröityä (lyhytaikaisessa oleskelussa Pohjoismaan kansalaisen ei tarvitse rekisteröidä oleskeluaan). Tässä tapauksessa käännätys voidaan tehdä vain, mikäli hän vaarantaa yleistä järjestystä tai yleistä turvallisuutta tai kansanterveyttä.

3.3 Käännättäminen ei ole aina mahdollista

Aina ulkomaalaisen henkilön käännättäminen ei ole mahdollista, vaikka perusteet maasta poistamiselle - eli käännättämiselle tai karkottamiselle – täytyisivätkin. Maasta poistamisessa on eroja niin Unionin kansalaisten, kolmansien maiden kansalaisten, Pohjoismaiden kansalaisten kuin pakolais-statuksella Suomeen tulevien ja Suomessa olevien kesken.

Kuten kappaleessa 3.2.1 todettiin, voidaan kolmannen maan kansalainen käännättää tai karkottaa ilman kovinkaan raskaita perusteita. Suomi on kuitenkin sitoutunut erilaisiin kansainvälisiin sopimuksiin, esimerkiksi Euroopan ihmisoikeussopimukseen, jossa on kielto karkottaa kansalaisia (5. pöytäkirja, 3. artikla) ja ulkomaalaisen karkottamista koskevat oikeussuojakeinot (7. pöytäkirja, 1. artikla). Lisäksi Suomen perustuslaissa on kirjattu, että ”ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän

vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu” (perustuslaki 2:9 §, 4 momentti). Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka esimerkiksi rikollinen teko olisi perusteena käännättämiselle, ei henkilöä voida käännättää tai karkottaa, jos hänen ei ole turvallista palata kotimaahansa. Syynä voi olla vaikkapa kotimaan kriisitilanne.

3.4 Käännätyspäätöksen tiedoksianto ja päätöksestä valittaminen

Käännätyspäätös annetaan käännätettävälle ulkomaalaiselle aina tiedoksi. Kun Maahanmuuttovirasto on päätöksen tekijänä, päätöksen käännätyksestä antaa tiedoksi ulkomaalaisen oleskelupaikkakunnan poliisi tai rajatarkastusviranomaisena. Silloin, kun poliisi on tehnyt käännätyspäätöksen, niin joko käännätyspäätöksen tehnyt tai sen täytäntöönpaneva poliisi antaa sen tiedoksi. (Poliisihallituksen ohje 2020/2013/4518.) Tiedoksianto tulee toimittaa käännätettävälle ulkomaalaiselle viipymättä (Poliisihallituksen määräys POL-2014-9355). Käännätettävälle on myös annettava mahdollisuus valittaa päätöksestä. Ulkomaalaisella, jolle on tehty käännätyspäätös poliisin toimesta, on oikeus hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla päätöksestä siihen hallinto-oikeuteen, jonka tuomiopiirissä käännätyspäätöksen tehneen viranomaisen toimialue sijaitsee. Näin toimitaan, ellei päätöksen tehneen viranomaisen toimialue ulotu koko maahan – siinä tapauksessa valitus tehdään sen hallinto-oikeuden tuomiopiiriin, jossa asianosainen asuu. Sama muutoksenhaku- eli valitusoikeus koskee poliisin päätösten lisäksi myös Maahanmuuttoviraston tai rajatarkastusviranomaisen tekemiä, ulkomaalaislaissa tarkoitettuja päätöksiä (eli myös muita, kuin käännätyspäätöksiä). Siitä, miten hallinto-oikeuteen valitetaan, säädetään hallintolainkäyttölaissa. (Ulkomaalaislaki 190 § ja 192 §.) Muun muassa poliisin tekemistä käännätyspäätöksistä valitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista ja valituksen on oltava kirjallinen (hallintolainkäyttölaki 22 § ja 23 §). Kirjallinen valitus on toimitettava päätöksen tehneelle viranomaiselle, joka toimittaa asian eteenpäin hallinto-oikeudelle (ulkomaalaislaki 197 §). Mikäli hallinto-oikeuden päätökseen halutaan hakea muutosta korkeimman hallinto-oikeuden kautta, täytyy korkeimmalta hallinto-oikeudelta saada valituslupa. (ulkomaalaislaki 196 §, 1 momentti.). Poliisin tekemä päätös käännättämisestä voidaan panna täytäntöön, vaikka ulkomaalainen olisi hakenut päätökseen muutosta, ellei hallinto-oikeus ole määrännyt toisin (ulkomaalaislaki 201 §).

3.5 Poliisi käännättämisen toteuttajana

Ulkomaalaislain 151 § säädetään, että poliisin ja rajavartiolaitoksen on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännättämiseksi (tai karkottamiseksi), jos ulkomaalainen ei täytä maassaolon tai maahantulon edellytyksiä. Kun ulkomaalaiselle tehdään käännätyspäätös poliisin toimesta, poliisi voi tehdä asian täytäntöönpanemiseksi yhteistyötä myös muiden viranomaisten kanssa. Esimerkiksi mikäli käännätettävän henkilön olinpaikkaa ei tiedetä, poliisi voi pyytää sitä vastaanottokeskusta, jossa

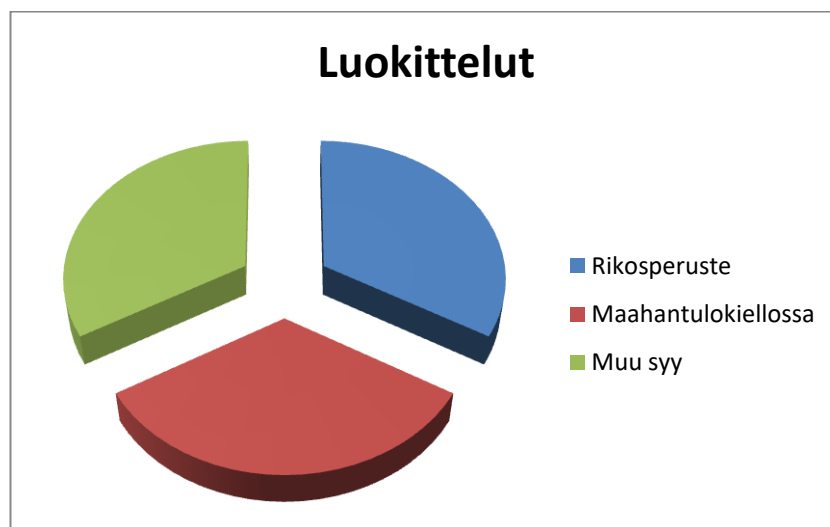
ulkomaalainen on majoittunut, ilmoittamaan hänen olinpaikkansa heti kun se on tiedossa. Mikäli käännytettävää henkilöä ei löydy, hänet voidaan etsintäkuuluttaa. Myös rajavartiolaitosviranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä, ja ulkomaalaisen käännytettävistä onkin ilmoitettava paikkakunnan rajavartiolaitosviranomaiselle, jota käännytettävälle tarpeelliset toimenpiteet saadaan alulle. Mikäli henkilö on vapautumassa vankilasta ja hänet on tarkoitus käännyttaa heti vapautumisen yhteydessä, vaatii käännytettävien onnistuminen yhteistyötä myös vankeinhoitoviranomaisten kanssa. (*Poliisihallituksen ohje 2020/2013/4518.*)

Kun poliisi tekee käännytyspäätöksen, tulee myös maasta poistumistapa arvioida, eli voidaanko maasta poistettavan ulkomaalaisen maasta poistaminen suorittaa turvallisesti niin, että hän ei tarvitse saattajaa. Poliisi voi tarvittaessa saattaa käännytettävän ulkomaalaisen maahan, johon ulkomaalainen henkilö käännytetään. Kun poliisi tekee päätöksen ulkomaalaisen maasta poistamisesta, on vastuu sen onnistumisesta maasta poistamisen täytäntöönpanevalla poliisiviranomaisella. Mikäli kyse ei ole säilöönottoyksikössä olevasta käännytettävästä ulkomaalaisesta tai kansainvälistä suojelua koskeva kielteinen päätös, vastaa käännytyspäätöksen täytäntöönpanosta kyseisen ulkomaalaisen asuin- tai oleskelupaikkakunnan poliisilaitos. (*Poliisihallituksen määräys POL-2014-9355.*)

4 TUTKIMUSTULOKSET POLIISILAITOKSITTAIN

Opinnäytetyössä tutkittiin poliisin RikiTrip –järjestelmän avulla poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä vuodelta 2015. Maahanmuuttoviraston tai rajavartiolaitoksen tekemät käännytyspäätökset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Tarkastelun kohteena olivat poliisilaitosten aluekohtaiset erot käännytyspäätösten määrässä, perusteet joilla poliisi oli käännytystä tehnyt (erityisesti rikosperusteiset) ja millaisia määriä käännytyspäätöksiä poliisi ylipäätään teki kyseisen vuoden aikana. Tarkoituksena oli myös tarkastella sitä, kuinka pitkiä maahantulokieltoja poliisi oli määrännyt rikosperusteisten käännytyspäätösten yhteydessä, ja millaisia rikoksia oli ollut kyseessä. Tässä kappaleessa poliisilaitokset on jaettu omiksi osioikseen, joiden alla on käsitelty tutkimuksessa selvinneet tulokset laitoksittain. Jokaisessa osiossa on yhteenveto alueen käännytyspäätöksistä. Kappaleessa 5 on käsitelty tuloksia valtakunnallisesti tarkasteltuna. Mukana tutkimuksessa olleet poliisilaitokset olivat Helsingin poliisilaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, Hämeen poliisilaitos, Kaakkois-Suomen poliisilaitos, Lounais-Suomen poliisilaitos, Pohjanmaan poliisilaitos, Itä-Suomen poliisilaitos, Oulun poliisilaitos, Sisä-Suomen poliisilaitos ja Lapin poliisilaitos.

4.1 Käännytyspäätökset laitoksittain

Kuvio 1. Selventävä kaavio käännytysperusteiden luokitteluista ja luokittelujen värikoodeista.

Tässä osiossa on käsitelty 11 poliisilaitoksen käännytyspäätösten määrät perusteineen. Lisäksi yksittäisten rikosperusteisten käännytysten yhteydessä on avattu niiden ohella määrätty maahantulokieltojen kestot, eli kuinka pitkä maahantulokielto tietystä rikoksesta oli eri käännytystapauksissa määrätty. Useiden laitosten tekemissä käännytyspäätöksissä oli myös sellaisia tapauksia, joissa oli kyseessä maahantulokiellossa jo olevan henkilön käännyttäminen. Kolmas osio on muista kuin edellä mainituista syistä tehdyt käännytyspäätökset, tässä tutkimuksessa ne käsiteltiin ”muu syy” -nimikkeellä. Kolme

osiota ja niiden värikoodit (kuvio 1, sivu 17) esiintyvät kuvioissa seuraavalla tavalla ja niissä on kerrottu, millaisia vaatimuksia tutkimukseen tulleille päätöksille oli ja minkä takia osa päätöksistä piti jättää tutkimuksen ulkopuolelle:

Rikosperusteinen käännyttäminen

Sininen väri kuvastaa rikosperusteisia käännytyspäätöksiä. Aiemmin tässä opinnäytetyössä selvennettiin, millä perusteilla voi käännyttää rikosperusteisesti. Käännytyspäätöksistä kirjatuissa s-ilmoituksissa oli harvoin kirjattu käännytysperusteen lainkohtaa, joten tässä tutkimuksessa rikosperusteisiksi käännytyspäätöksiksi katsottiin sellaiset poliisin tekemät päätökset, joihin oli selkeästi kirjattu, että kyseessä on rikosepäilyn takia tehtävä käännytys tai rikosnimike oli mainittu ilmoituksen tekstissä. Lähellekään kaikkiin ilmoituksiin ei ollut kirjattu käännytyspäätöksen perusteeksi lakipykälää, joten rikosperusteisia käännytyspäätöksiä ei voitu suoraan jaotella esimerkiksi ulkomaalaislain 148 § 1 momentin 5 tai 8 kohtien mukaan. Tutkimuksen aikana tuli vastaan sellaisia päätöksiä, jotka todennäköisesti oli tehty rikosperusteella, mutta niitä ei voitu käyttää epätarkan kirjaamisen vuoksi. Tällaisten päätösten mukaan ottaminen olisi vaikuttanut negatiivisesti tutkimuksen luotettavuuteen, joten epävarmoissa tapauksissa kyseiset päätökset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle.

Rikosperusteisten käännytyspäätösten yhteydessä käännytettävä henkilö määrätään yleensä myös joko Suomea tai koko Schengen –aluetta koskevaan maahantulokieltoon. Tutkimuksessa käsiteltiin jokaisen poliisilaitoksen omassa osiossa myös rikokset, joiden perusteella käännytyspäätökset oli tehty sekä niiden yhteydessä määrättyjen maahantulokieltojen kestot, mikäli tiedot olivat saatavilla käännytyspäätöksen s-ilmoituksesta.

Maahantulokiellossa olevan henkilön käännyttäminen

Punainen väri tarkoittaa jo aikaisemmin maahantulokieltoon määrätyn henkilön käännytyspäätöstä. Useiden poliisilaitosten alueella oli tehty käännytyksiä sillä perusteella, että erilaisten tehtävien (esimerkiksi liikennevalvonnan tai hälytystehtävien) yhteydessä oli tavattu henkilö tai henkilöitä, joilla oli voimassa oleva maahantulokielto. Voimassa olevan maahantulokiellon aikana, koski se sitten koko Schengen –aluetta tai vain Suomen aluetta, ei henkilöllä ole oikeutta oleskella maassa eikä hän näin ollen täytä maahantulon edellytyksiä (*ulkomaalaislaki 11 §, 1 momentti, 4 kohta*).

Maahantulokieltojen kohdalla selvitettiin myös laitoksittain, montako voimassa olevan maahantulokiellon perusteella käännytettyä henkilöä oli ollut epäiltynä tai oli syyllistynyt rikokseen ja joutunut tämän takia poliisin kanssa tekemisiin, jolloin voimassa oleva maahantulokielto oli selvinnyt.

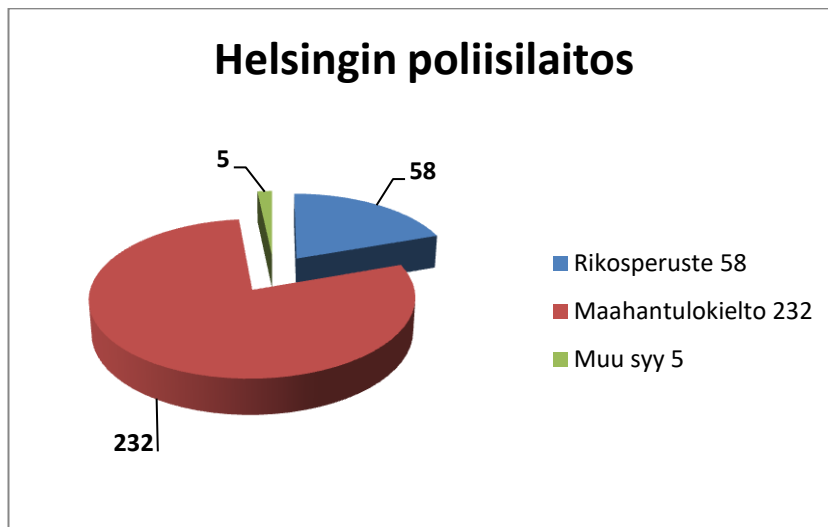
Tutkimuksessa ei eritelty, oliko maahantulokiellossa oleva ja sen takia käännytetty henkilö kolmansien maiden kansalainen, Union kansalainen tai tämän kansalaisen perheenjäsen tai

Pohjoismaiden kansalainen. Tutkimuksessa maahantulokiellossa olleen henkilön käännättämispäätökseksi katsottiin sellaiset päätökset, joissa selkeästi ilmoitettiin, että henkilöllä oli voimassa oleva maahantulokiello. Myöskään näihin ilmoituksiin ei juuri ollut kirjattu lainkohtia käännätyksen perusteeksi, joten epäselvät tapaukset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle tutkimuksen luotettavuuden säilyttämiseksi.

Muu syy käännättämisen perusteena

Vihreä osio kertoo muista, kuin rikosperusteisten tai maahantulokiellossa olevien käännätyspäätösten määrän poliisilaitosta kohden. Aikaisemmin tässä opinnäytetyössä on avattu käännättämisen perusteita niin kolmannen maan kansalaisen, Unionin kansalaisen ja tämän perheenjäsenen sekä Pohjoismaiden kansalaisen kohdalta. Muita syitä oli esimerkiksi ”hän on lyhyen Suomessa oleskelunsa aikana saattanut itsensä kykenemättömäksi huolehtimaan itsestään” (*ulkomaalaislaki 148 §, 1 moentti, 4 kohta*), eli henkilö on esimerkiksi varaton tai hänellä ei ole majapaikkaa. Myös perusteltu syy epäillä henkilöä seksuaalipalvelujen myymisestä lukeutui näihin syihin (*ulkomaalaislaki 148 § 1 mom. kohta 6*). Lisäksi Suomen poliisilaitoksilla oli yhteensä 10 kappaletta käännätyspäätöksiä, joissa turvapaikanhakija on halunnut peruuttaa turvapaikkahakemuksensa. Näitä ei eritelty, vaan kaikki muut päätökset kuin rikosperusteiset tai maahantulokiellossa olevien käännätyspäätökset laskettiin ”muu syy” – osioon opinnäytetyön koon rajaamiseksi sekä siksi, että opinnäytetyössä keskityttiin erityisesti rikosperusteisiin käännätyspäätöksiin ja niiden yhteydessä määrättyihin maahantulokieltoihin.

4.2 Helsingin poliisilaitos

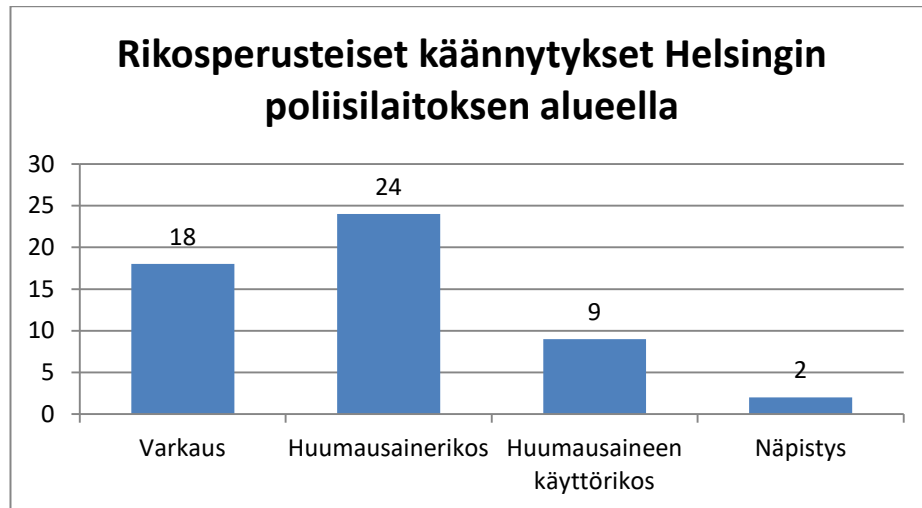
Kuvio 2. Käännätyksperusteiden jakautuminen Helsingin poliisilaitoksen alueella.

Helsingin poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripiin syötettyjen hakuheitojen mukaan yhteensä 333 käännätykspäätöstä, joista 38 jouduttiin jättämään tutkimuksen ulkopuolelle. Joistakin päätöksistä selvisi, että ne eivät olleetkaan poliisin tekemiä ja joissakin puolestaan käännätyksen syy jäi epäselväksi. Tutkimukseen luettiin mukaan siis 295 poliisin tekemää käännätykspäätöstä. Tästä määrästä rikosperusteisia käännätykspäätöksiä oli 58 kappaletta (20 %), maahantulokiellossa olevien käännätyksiä 232 kappaletta (78 %) ja muun syyn takia käännätyttyjä viisi kappaletta (2 %). (Kuvio 2.)

Rikoksia, joiden vuoksi oli käännätytty eniten olivat huumausainerikos (24 kappaletta, 41 %), varkaus (18 kappaletta, 31 %), huumausaineen käyttörikos (yhdeksän kappaletta, 16 %) ja näpistys (kaksi kappaletta, 3 %) (kuvio 3, sivu 21). Muita nimikkeitä olivat kätkemisrikos, törkeä kätkemisrikos, törkeä rattijuopumus ja varkauden yritys, joita jokaista oli yksi kappale. Lisäksi yksi tapaus oli sellainen, jossa henkilö oli epäiltynä sekä näpistykseen että varkauteen.

Huumausainerikoksista viidessä tapauksessa käännätyksen yhteydessä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa ja 11 tapauksessa kaksi vuotta maahantulokieltoa. Kahdeksan huumausainerikoksesta johtuvan käännätykspäätöksen ilmoituksessa ei ollut mainittu, onko kyseisessä tapauksessa määrätty maahantulokieltoa tai ilmoitukseen oli kirjattu vain, että käännätyttävä henkilö on määrätty maahantulokieltoon. Varcauden perusteella käännätytyistä 11 tapauksessa maahantulokieltoa oli määrätty yhden vuoden verran, neljässä tapauksessa kaksi vuotta ja kolmen päätöksen kohdalla määrätyn maahantulokiellon kestoa ei ollut ilmoitettu. Huumausaineen käyttör rikoksien takia käännätytyille oli kahdessa tapauksessa määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa, kuudessa tapauksessa kaksi vuotta maahantulokieltoa ja yhdessä tapauksessa maahantulokiellon kesto jäi epäselväksi. (Taulukko 1, sivu 21.)

Tuloksissa Helsingin poliisilaitoksen alueella vaikuttaisi olevan melko selkeä linja siitä, millaisia maahantulokieltoja eri rikosten yhteydessä määrätään. Esimerkiksi suurin osa huumausainerikoksen takia käännytyistä oli saanut kaksi vuotta maahantulokieltoa, varkauden vuoksi käännytyille puolestaan oli määrätty pääsääntöisesti vuosi maahantulokieltoa. Määrätyn maahantuloikiellon kesto riippunee itse rikosnimikkeeseen lisäksi monesta asiasta, sillä sitä määrätessä käsillä olevaa tekoa ja tapausta on tarkasteltava kokonaisvaltaisesti.

Kuvio 3. Rikoksen perusteella tehdyt käännytykset, joita oli enemmän kuin yksi kappale vuoden 2015 aikana Helsingin poliisilaitoksen alueella.

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Huumausainerikos	5	11	8	24
Varkaus	11	4	3	18
Huumasaineen käyttörikos	2	6	1	9
Näpistys	1	1	0	2
Varkauden yritys	0	0	1	1
Kätkemisrikos	1	0	0	1
Törkeä kätkemisrikos	0	0	1	1
Törkeä rattijuopumus	1	0	0	1
Näpistys ja varkaus	0	0	1	1
Yhteensä	21	22	15	58

Taulukko 1. Rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantuloikiellot.

Rikosperusteisten käännytyspäätösten lisäksi Helsingin poliisilaitoksen alueella käännytetttiin paljon sellaisia ulkomaalaisia henkilöitä, jotka oli jo aikaisemmin määrätty maahantuloikieltoon. Kaikista 295 Helsingin poliisilaitoksen alueen käännytyspäätöksestä 232 kappaletta oli kyseisiä, jo aikaisemmin maahantuloikieltoon määrättyjen käännytyksiä. Määrä on huomattavan suuri osa kaikista alueen käännytyksistä, mutta huomiota herättävää oli myös se, että jopa 84 kappaletta eli 36 % (kuvio 4, sivu 22) oli sellaisia

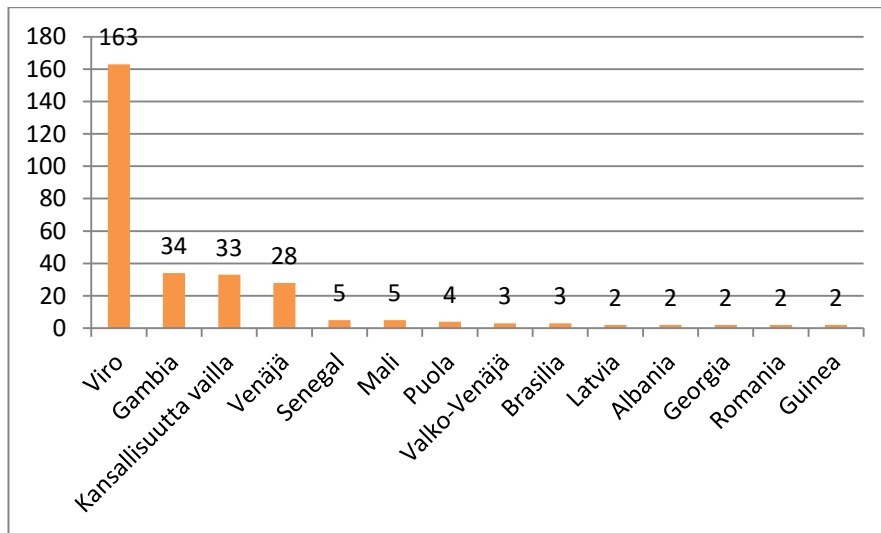
tapauksia, joissa maahantulokieltoon määrätty henkilö joutui poliisin kanssa tekemisiin rikoksen vuoksi ja uudelleen käännytetyksi. Tällaiset henkilöt saattoivat jäädä kiinni esimerkiksi näpistelystä tai joutua epäilyksi pahoinpitelystä ja voimassa oleva maahantulokielto selvisi tätä kautta.

Kuvio 4. Kaikista 232:sta maahantulokiellossa olevasta 84 oli epäiltyinä tai syyllistyneinä rikokseen.

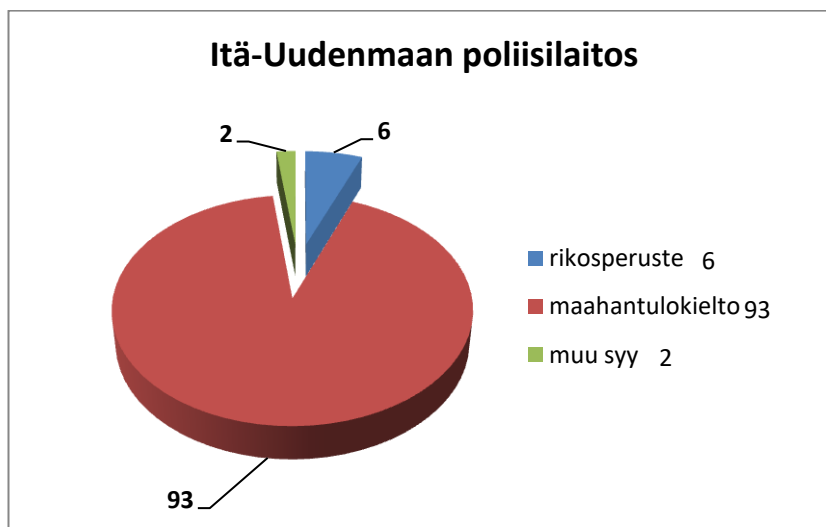
Helsingin poliisilaitoksen alueella oli käännytetty eniten Viron kansalaisia, jolle poliisi oli tehnyt yhteensä 163 käännytyspäätöstä eli Viron kansalaisia oli 58% kaikista käännytetyistä (kuviot 5, sivu 23). Toiseksi eniten oli käännytetty Gambian kansalaisia, joita oli käännytetty 34. Ero kahden suurimman käännettyn kansalaisuuden välillä on huomattavan suuri. Viron kansalaisten suurta osuutta selittää varmasti se, että liikkuminen Viron ja Suomen välillä on meriteitse helppoa. Lisäksi Viro kuuluu Euroopan Unioniin, joten liikkuminen maiden välillä on myös sen vuoksi helppoa. Viron ja Gambian lisäksi eniten oli käännytetty kansalaisuutta vailla olevia 33 kappaletta ja Venäjän kansalaisia 28 kappaletta. Muiden Helsingin poliisilaitoksen alueella käännettyn määrät jäivät alle kymmeneen, kuten kuviossa 5 voi havaita. Kuviossa viisi on listattu kaikki Helsingin alueella käännettyn kansalaisuudet, joita oli tehty enemmän kuin yksi. Muita käännettyn kansalaisuuksia Helsingin alueella olivat Norsunluurannikko, Guinea-Bissau, Tunisia ja Etiopia – näistä jokaisen kohdalla kyseisen maan kansalainen oli käännytetty kerran. Yksi käännytetty oli kirjattu Neuvostoliiton kansalaiseksi. Tutkimuksessa ei selvinnyt, mistä kyseisen ulkomaalaisen kansalaisuus on tarkastettu ilmoitusta kirjatessa. Kyseistä tapausta ei luettu mukaan Venäjän kansalaiseksi, sillä entiseen Neuvostoliittoon kuului useita pieniä, nykyään itsenäisiä alueita – eli kyseinen Neuvostoliiton kansalainen on voinut olla myös jonkun muun maan kuin Venäjän kansalainen. Näiden kansalaisuuksien lisäksi oli kirjattu kaksi käännytyspäätöstä, joista toisessa käännettyn ulkomaalaisen kansalaisuudesta ei ollut tietoa ja toiseen kansalaisuudeksi oli kirjattu ”tuntematon”.

Kuva 5. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Helsingin alueella, joita oli tehty enemmän kuin yksi.

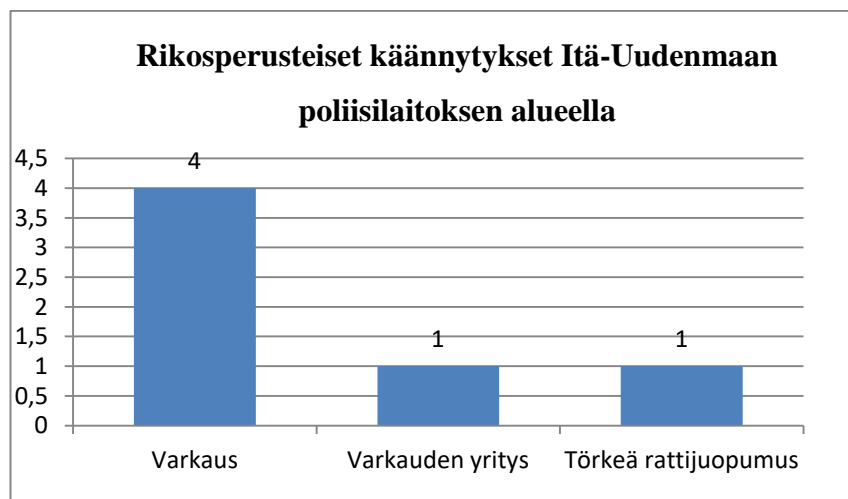
4.3 Itä-Uudenmaan poliisilaitos

Kuvio 6. Käännytysperusteiden jakautuminen Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella oli RikiTripiin syötettyjen hakuehtojen mukaan tehty vuonna 2015 yhteensä 109 poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Näistä 8 jouduttiin jättämään pois tutkimuksesta, sillä ne joko eivät olleet poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä tai päätöksen peruste oli jäänyt epäselväksi. Mukaan tutkimukseen otettiin siis yhteensä 101 poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Näistä rikosperusteisia oli kuusi kappaletta (6 %), maahantulokiellossa olevien käännytyksiä 93 kappaletta (92 %) ja muun syyn takia käännytettyjä kaksi kappaletta (2 %). (Kuvio 6.)

Rikosperusteisia käännytyspäätöksiä oli yhteensä kuusi. Näistä neljä oli varkauksia, yksi varkauden yritys ja yksi törkeä rattijuopumus. (Kuvio 7.) Kahden varkauden osalta oli määrätty maahantulokieltoa yksi vuosi ja toisten kahden varkauden kohdalla maahantulokieltoa oli määrätty kaksi vuotta. Käännytyspäätöksestä kirjatussa ilmoituksessa ei ilmennyt perusteluja maahantulokiellon pituudelle. Myös varkauden yrityksestä oli määrätty maahantulokieltoa kaksi vuotta. Tästä havainnosta herää kysymys, millaisin perustein täyttyneestä varkausrikoksesta on määrätty oheisseuraamuksena vuosi maahantulokieltoa, kun puolestaan yrityksen asteelle jääneestä teosta oli määrätty täydet kaksi vuotta maahantulokieltoa, joka on pisin aika, jonka poliisi voi määrätä. Perusteluja voisi hakea tekoihin liittyvien rikosilmoitusten perusteella, mutta itse käännytyspäätöksiensä ilmoituksista tarkempia syitä ei selvinnyt. Törkeän rattijuopumuksen osalta määrätyn maahantulokiellon kesto tai ylipäätään sen määräämisestä ei ollut kerrottu. (Taulukko 2.)

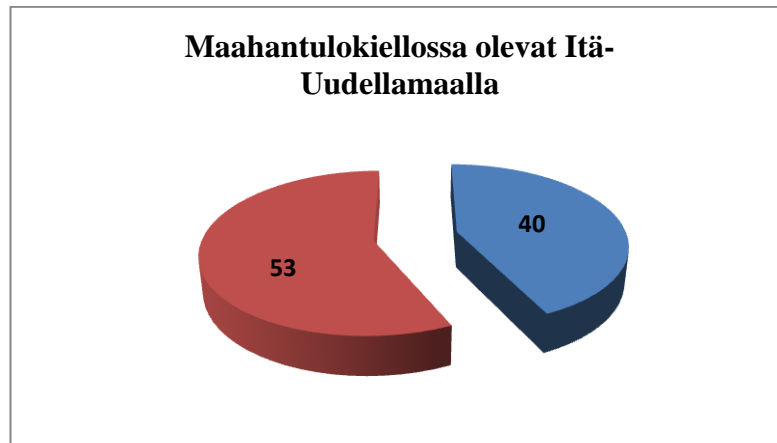
Kuvio 7. Käännytyspäätösten rikosperusteiden jakautuminen Itä-Uudellamaalla.

Myös Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella oli käännetty ulkomaalaisia, jotka oli jo ennestään määrätty maahantulokieltoon. Tällaisia tapauksia oli yhteensä 93, eli 92 % koko Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueen kaikista käännytyspäätöksistä. Joissakin tapauksissa maahantulokiellossa olevien henkilöiden voimassa oleva maahantulokielto selvisi esimerkiksi normaalin liikennepysäytyksen yhteydessä, mutta joissakin tapauksissa henkilö tavattiin rikoksen ääreltä. Kaikista 93:sta maahantulokiellossa olevien uusista käännytyspäätöksistä 40 tapauksessa henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen. Tämä tarkoittaa 43 % kaikista Itä-Uudellamaalla tehdyistä, jo maahantulokieltoon määrättyjen henkilöiden käännyttämisistä. (Kuvio 8, sivu 25.)

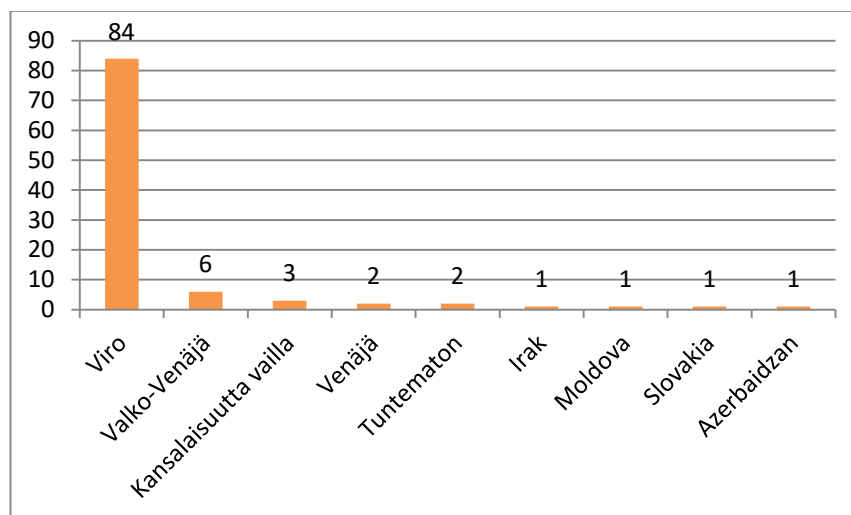
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	2	2	0	4
Varkauden yritys	0	1	0	1
Törkeä rattijuopumus	0	0	1	1
Yhteensä	2	3	1	6

Taulukko 2. Rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantulokiellot.

Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella oli käännytetty eniten Viron kansalaisia, joita oli yhteensä 84 käännytettyä. Myös tässä tapauksessa Viron kansalaisten käännytysmäärä verrattuna muihin Itä-Uudenmaan alueella käännytettyihin kansalaisuuksiin oli suuri, esimerkiksi toiseksi eniten käännytettyjä Valko-Venäjän kansalaisia oli vain kuusi. Kolmanneksi suurin ryhmä oli kansalaisuutta vailla olevat, joita oli käännytetty yhteensä kolme. (Kuvio 9.)

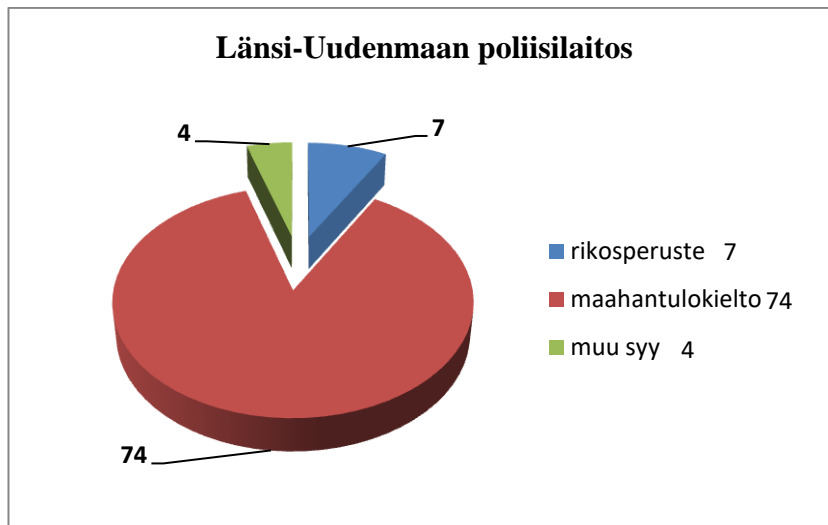

Kuvio 8. Kaikista 93 maahantulokiellossa olevasta 40 oli epäiltyä tai syyllistyneet rikokseen.

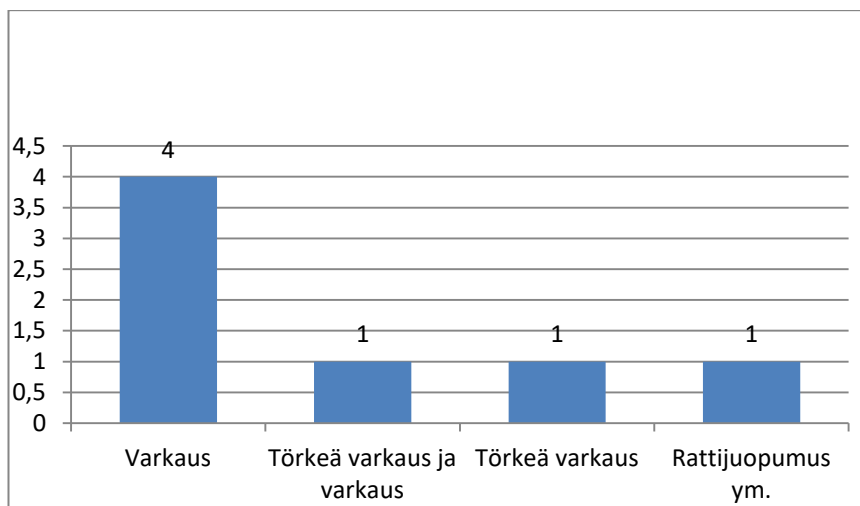
Kuvio 9. Käännytyispäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Itä-Uudenmaan alueella.

4.4 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos

Kuvio 10. Käännytysperusteiden jakautuminen Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty yhteensä 92 käännytyspäätöstä RikiTripiin syötetyillä hakuehdoilla. Päätöksistä jouduttiin jättämään seitsemän päätöstä pois, sillä ne joko eivät olleet poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä tai päätöksen peruste oli jäänyt epäselväksi. Mukaan tutkimukseen otettiin siis yhteensä 85 poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Näistä rikosperusteisia oli seitsemän kappaletta (8 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännytystä 74 kappaletta (87 %) ja muun syyn takia käännytettyjä neljä kappaletta (5 %). (Kuvio 10.)

Kuvio 11. Käännytyspäätösten rikosperusteiden jakautuminen.

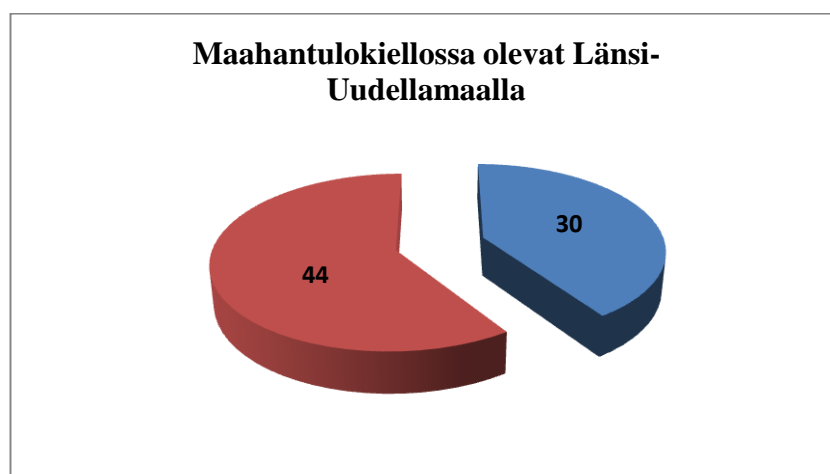
Rikosperusteisia käännytyspäätöksiä oli tehty eniten varkauksien takia, joita oli yhteensä neljä kappaletta (56 %). Lisäksi rikoksen vuoksi oli käännytetty henkilö rikosnimikkeinä törkeä varkaus ja varkaus, jotka lukeutuivat samalle henkilölle. Näiden lisäksi oli törkeä

varkaus sekä yksi rattijuopumus, jossa oli myös huumausaineen käyttörikos (kuvio 11, sivu 26). Käännyttämisten yhteydessä määrätyt maahantulokiellot olivat jakautuneet tasaisesti varkauksien osalta: kaikista neljästä tapauksesta kolmessa oli maahantulokieltoa määrätty kaksi vuotta ja yhden päätöksen osalta maahantulokiellon kestoa ei ollut mainittu. Törkeästä varkaudesta ja varkaudesta epäillylle henkilölle oli määrätty maahantulokieltoa kaksi vuotta, samoin tapaukseen, jossa oli kyseessä törkeä varkaus. Rattijuopumus – tapauksessa henkilö oli syyllistynyt kyseisen teon lisäksi myös huumausaineen käyttörikokseen. Tästä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa. (Taulukko 3.) Ulkomaalaisia, joilla oli voimassa oleva maahantulokielto, oli yhteensä 74. Näistä 30 tapauksessa (41 %) ulkomaalainen henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen, kun joutui uudelleen käännytetyksi (kuvio 12.)

Tuloksista on havaittavissa, että rikoksista määrättyjen maahantulokiellojen kestot varkauksien osalta samaa luokkaa. Kuitenkin yhdessä tapauksessa, jossa yksi henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt sekä varkauteen että törkeää varkauteen, oli määrä myös määrätty kaksi vuotta maahantulokieltoa. Ilmeisesti oheisseuramus on katsottu riittäväksi, vaikka toisaalta tällaisen tapauksen olisi varmastikin voinut siirtää myös Maahanmuuttovirastolle.

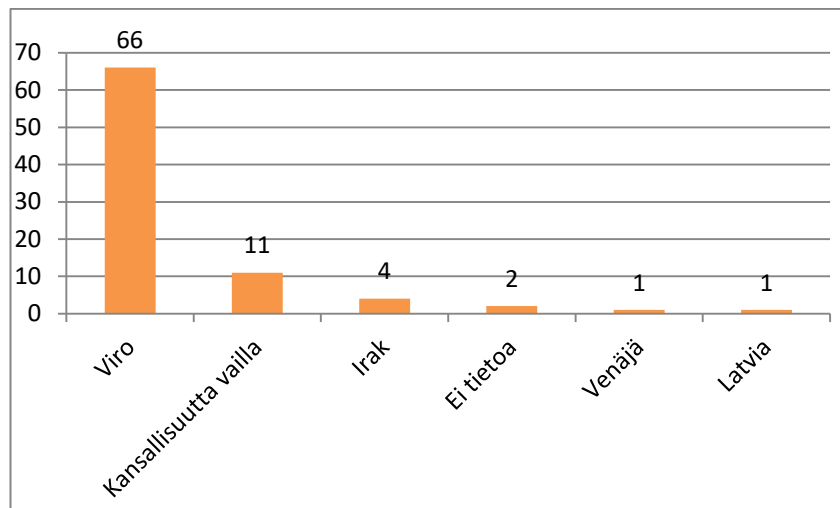
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	3	1	4
Törkeä varkaus + varkaus	0	1	0	1
Törkeä varkaus	0	1	0	1
Rattijuopumus ym	1	0	0	1
Yhteensä	1	5	1	7

Taulukko 3. Rikosnimikkeet ja niistä määrätyt maahantulokiellot Länsi-Uudenmaan alueella.

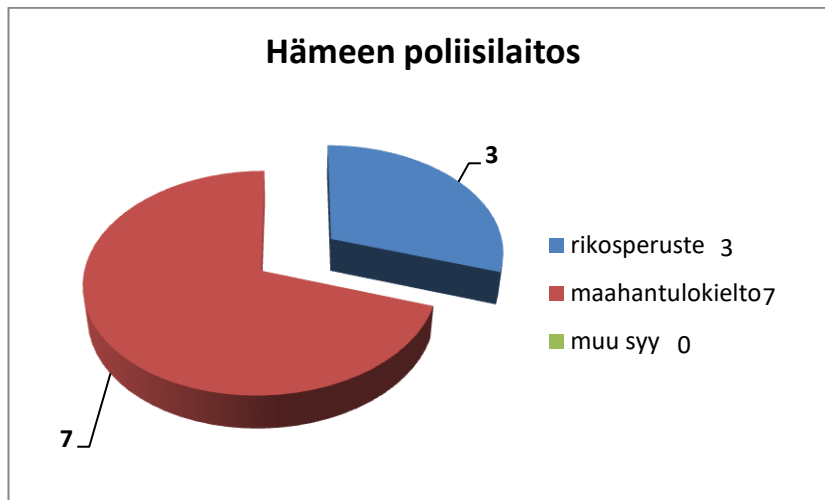
Kuvio 12. Kaikista 74 maahantulokiellossa olevasta 30 oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen.

Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella eniten käännytyspäätöksiä oli tehty Viron kansalaisille, joita oli yhteensä 66 kappaletta. Kansalaisuutta vailla olevia oli käännytetty 11, Irakin kansalaisia neljä ja Venäjän ja Latvian kansalaisia molempia yksi. Kahdessa tapauksessa ei ollut tietoa siitä, minkä maan kansalainen käännytettävä ulkomaalainen oli. (Kuvio 13.) On selvästi nähtävissä, että Viron kansalaiset olivat myös Länsi-Uudenmaan alueella selvästi eniten käännytetty kansalaisuus.

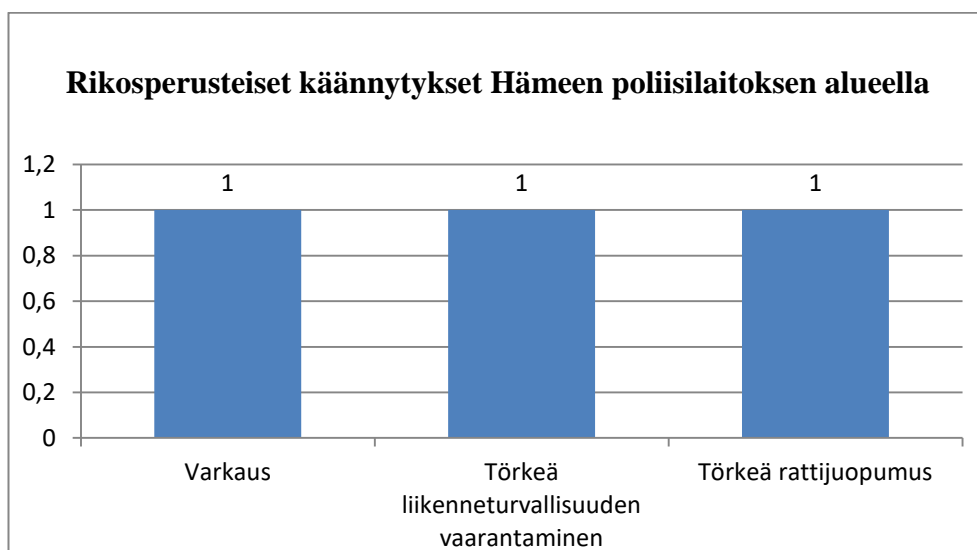
Kuvio 13. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Länsi-Uudenmaan alueella.

4.5 Hämeen poliisilaitos

Kuvio 14. Käännäytysperusteiden jakautuminen Hämeen poliisilaitoksen alueella.

Hämeen poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä 12 käännäytyspäätöstä poliisin toimesta. Kahdessa käännäytyspäätöksessä päätös ei ollutkaan poliisin tekemä, joten tutkimukseen otettiin mukaan 10 käännäytyspäätöstä. Näistä rikosperusteisia oli kolme kappaletta (30 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännäytyksiä seitsemän kappaletta (70 %) ja muun syyn takia käännätettyjä ulkomaalaisia ei ollut lainkaan. (Kuvio 14.) Rikoksia, joiden vuoksi ulkomaalaisia oli käännätetty, olivat yksi varkaus, yksi törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja yksi törkeä rattijuopumus (kuvio 15). Varkaudesta oli määrätty käännätettävälle henkilölle kaksi vuotta maahantulokieltoa, samoin törkeästä liikenneturvallisuuden vaarantamisesta. Maahantulokiellon määräämisestä törkeän rattijuopumuksen vuoksi ei ollut tietoa (taulukko 4, sivu 30).

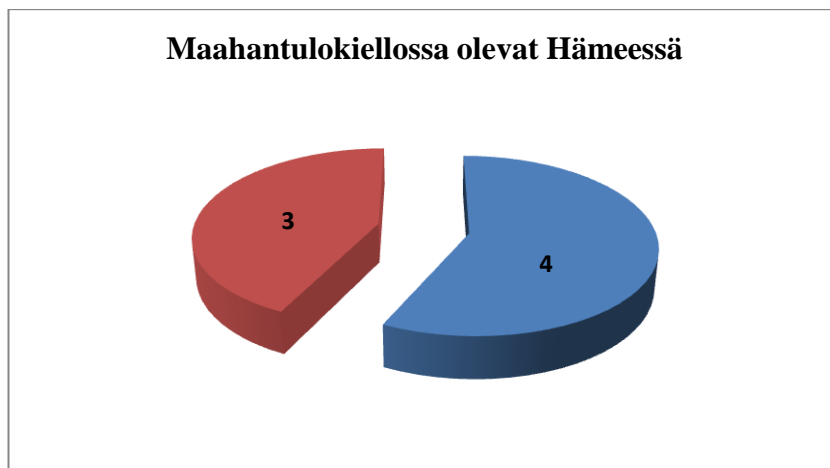

Kuvio 15. Rikosten jakautuminen Hämeen poliisilaitoksen käännytyksissä.

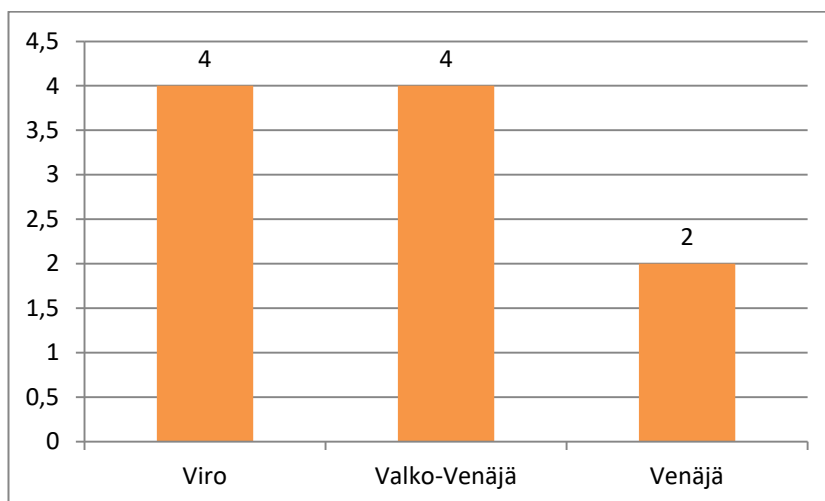
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	1	0	1
Törkeä liikenneturv. vaar.	0	1	0	1
Törkeä rattijuopumus	0	0	1	1
Yhteensä	0	2	1	3

Taulukko 4. Rikosnimikkeet ja niistä määrätyt maahantulokiellot.

Maahantulokiellossa olevista, uudelleen käännettävistä ulkomaalaisista henkilöistä rikoksesta oli epäiltynä tai syytettynä neljä, eli yli puolet (57 %) kaikista jo maahantulokiellossa olevista (kuvio 16, sivu 30). Käännytyspäätökset olivat jakautuneet kolmelle eri kansalaisuudelle. Eniten oli Viron ja Valko-Venäjän kansalaisia, joita molempia oli käännetty neljä kappaletta. Kolmas kansalaisuus oli Venäjä, joita oli käännetty kaksi kertaa (kuvio 17, sivu 30).

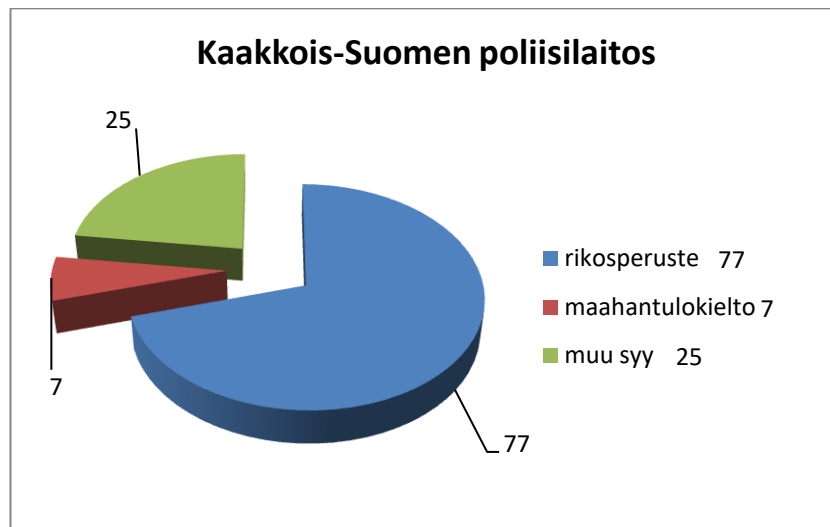
Kuvio 16. Kaikista seitsemästä maahantulokiellossa olevasta neljä oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen.

Kuvio 17. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Hämeen alueella.

4.6 Kaakkois-Suomen poliisilaitos

Kuvio 18. Poliisin tekemät käännytyspäätökset 2015 Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä 117 poliisin tekemää käännytyspäätöstä poliisin toimesta. Näistä kahdeksan jouduttiin jättämään tutkimuksen ulkopuolelle, joten tutkimukseen otettiin mukaan 109 käännytyspäätöstä. Rikosperusteisia, poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä oli 77 kappaletta (71 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännytyksiä 7 kappaletta (6 %) ja muun syyn takia käännytettyjä 25 kappaletta (23 %). (Kuvio 18.)

Kaakkois-Suomen poliisiasemalla oli tehty kaikista alueen poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä eniten rikoksesta johtuvia käännytyksiä. Kolme eniten esiin noussutta rikosta olivat veropetos 21 kappaletta (31 %), näpistys 19 kappaletta (28 %) ja luvaton työnteko yhdeksän kappaletta (12 %) (kuvio 19, sivu 32). Muut alueen käännytyksien taustalla olleet rikokset olivat oli muun muassa omaisuusrikoksia sekä liikenne rikoksia (taulukko 5, sivu 32). Kolmesta eniten käännytyksiä aiheuttaneista rikoksista veropetoksia oli eniten, ja niistä oli pääsääntöisesti määrätty kaksi vuotta maahantulokieltoa (20 kappaletta), vain yhdestä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa.

Näpistysten osalta määrättyjen maahantulokieltojen linjaus oli melko tasainen: 11 tapauksessa maahantulokieltoa oli määrätty vuoden verran, kolmessa tapauksessa kahden vuoden verran ja viiden tapauksen osalta maahantulokiellon kesto ei ollut kirjattu. Luvattoman työntekn osalta vain yhdessä päätöksessä oli ilmoitettu määrätyn maahantulokiellon kestoksi yksi vuosi. Lopuissa kahdeksassa tapauksessa ei ollut tietoa, oliko maahantulokieltoa määrätty lainkaan ja jos oli, niin niiden pituudesta ei ollut tietoja. Varkauksien osalta havaittavissa oli, että kahdeksasta tapauksesta seitsemässä oli määrätty maahantulokieltoa joko yksi vuosi, kaksi vuotta tai maahantulokiellosta ei ollut tietoa – mutta lisäksi oli yksi varkauden vuoksi tehty käännytyspäätös, jonka ohessa oli määrätty yksi vuosi ja neljä kuukautta maahantulokieltoa (taulukko 5, sivu 32). Tämä oli valtakunnallisestikin tarkasteltuna ainoa tapaus, jossa poliisi oli määrännyt muun kuin yhden vuoden tai kahden vuoden mittaisen maahantulokiellon. Maahantulokiellossa olevia

käännyttiin Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella seitsemän kertaa. Näistä kahdessa tapauksessa maahantulokiellossa oleva henkilö oli epäiltynä rikoksesta tai katsottu syyllistyneen rikokseen. (Kuvio 20, sivu 33)

Kuvio 19. Rikosperusteiset käännytykset, joita oli enemmän kuin yksi kappale vuoden 2015 aikana Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella.

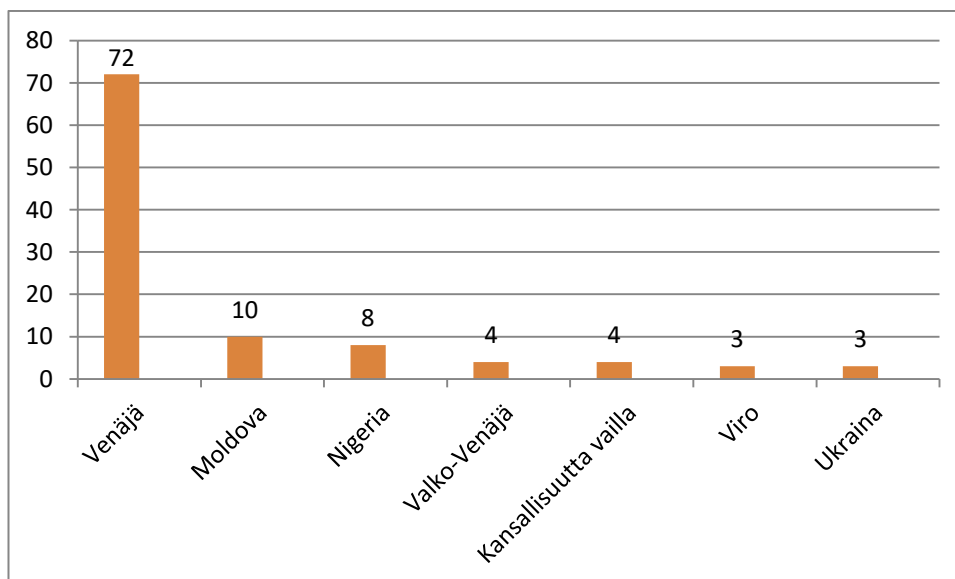
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä	
Veropetos		1	20	0	21
Näpistys	11		3	5	19
Luvaton työnteko	1		0	8	9
Varkaus	2		3	2	7
Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen	3		1	0	4
Liikenneturv. vaarantaminen + piittamattomuus	1		2	1	4
Törkeä rattijuopumus	0		3	0	3
Rattijuopumus	1		1	0	2
Liikenneturvallisuuden vaarantaminen	0		0	1	1
Näpistyksen yritys	0		0	1	1
Virkamiehen väkivaltainen vastustaminen	0		1	0	1
Lievä veropetos	0		1	0	1
Törkeä rattijuopumus ym.	0		1	0	1
Näpistys ym.	1		0	0	1
Rikosperuste (ei nimikettä)	0		1	0	1
Yhteensä	21	37	18	76	
				lisäksi varkaus, 1v 4kk	

Taulukko 5. Käännytyksien perusteena olleet rikosnimikkeet ja niistä määrätyt maahantulokiellot.

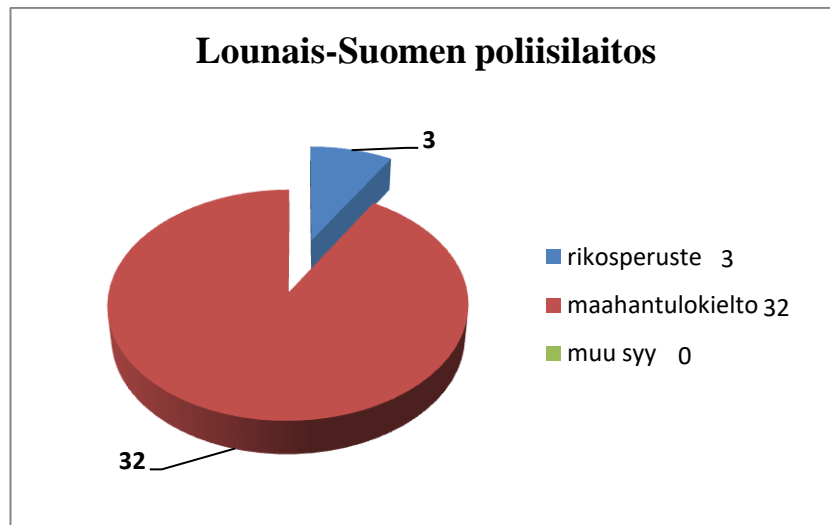
Kuvio 20. Käännyttäessä maahantulokiellossa olevista kaksi oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen.

Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella eniten oli käännytetty Venäjän kansalaisia, joita oli käännytetty 72 kappaletta. Pääkaupunkiseudun läheisyydessä eniten käännytettyjen kärjessä olleet Viron kansalaiset eivät ole juurikaan olleet käännytyksien kohteena Kaakkois-Suomessa, jossa Viron kansalaisia oli käännytetty ainoastaan kolme. Venäjän kansalaisten suuri osuus selittyy Venäjän rajan läheisyydellä. Seuraavaksi suurimmat käännytettyjen ryhmät olivat Moldovan kansalaiset (10 käännytettyä) ja Nigerian kansalaiset (kahdeksan käännytettyä). Moldovan sijoittumisen eniten käännytettyjen joukkoon mahdollistaa varmastikin Venäjä, jota voi käyttää kauttakulkumaana Suomeen. (Kuvio 21.) Kansalaisuuksia, joiden käännytyksiä oli tehty jokaista yksi kappale, ei näy kuviossa 21. Näitä olivat Egypti, Thaimaa sekä Neuvostoliiton kansalaiseksi kirjattu ulkomaalainen.

Kuvio 21. Käännytyispäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Kaakkois-Suomen alueella.

4.7 Lounais-Suomen poliisilaitos

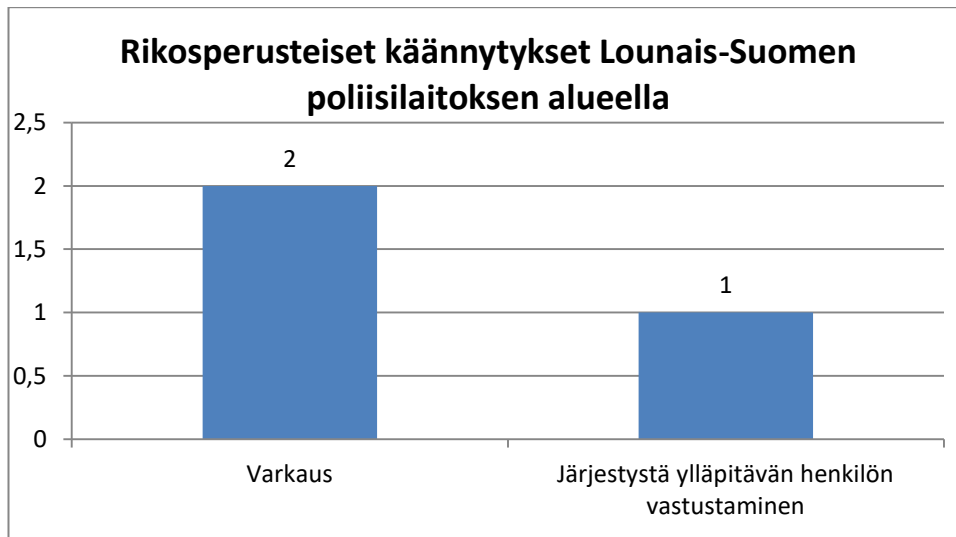

Kuvio 22. Käännytysperusteiden jakautuminen Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella

Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä 38 käännytyspäätöstä poliisin toimesta. Kolmessa päätöksessä päätöksen tekijästä jäi kuitenkin epäselvyys tai käännyttämisen syy oli epäselvä ja ne jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimukseen otettiin mukaan 35 käännytyspäätöstä, joista kolme oli rikosperusteisia (9 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännytyksiä 32 kappaletta (91 %) ja muun syyn takia käännytettyjä ei ollut yhtään. (Kuvio 22.)

Rikokset, joiden vuoksi ulkomaalaisia oli käännytetty, oli kaksi varkautta sekä yksi järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen (kuvio 23, sivu 35). Molemmista varkauksista oli määrätty kaksi vuotta maahantulokieltoa, järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisen osalta maahantulokiellon kesto oli jätetty kirjaamatta ilmoitukseen (taulukko 6). Maahantulokiellossa jo olevia oli käännytetty yhteensä 32 kertaa. Näistä 13 eli 41 % oli sellaisia tapauksia, joissa henkilö oli epäiltynä rikoksesta tai syyllistynyt rikokseen. (Kuvio 24, sivu 35.)

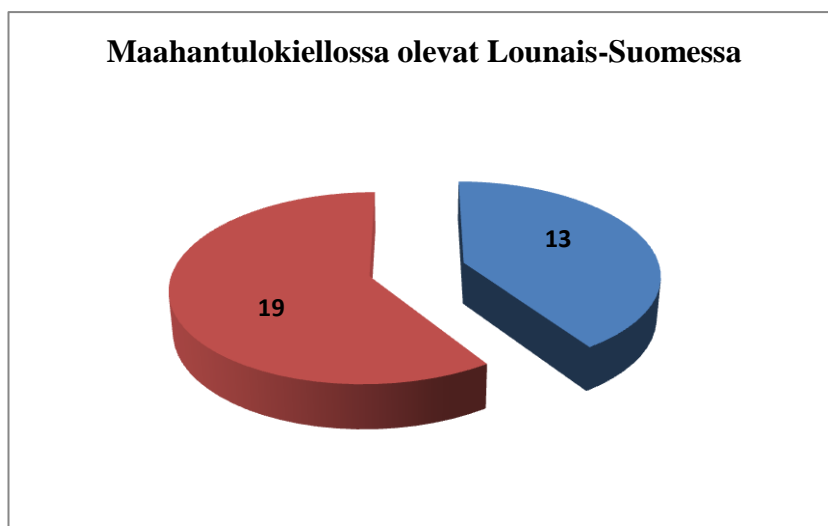
Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella eri kansalaisuuksista Viron kansalaiset olivat eniten käännytettyjä, joita oli käännytetty yhteensä yhdeksän. Latvian kansalaiset olivat seuraavaksi suurin ryhmä kuudella käännytyksellä ja kolmanneksi suurin ryhmä olivat Valko-Venäjän kansalaiset, joita oli käännytetty yhteensä neljä Lounais-Suomen alueella. (Kuvio 25, sivu 36.) Viron kansalaisten suureen määrään vaikuttaa varmasti esimerkiksi Turun sijainti meren läheisyydessä ja laivaliikenteen avulla matkustaminen maasta toiseen on helppoa, aivan kuten Helsingissäkin.

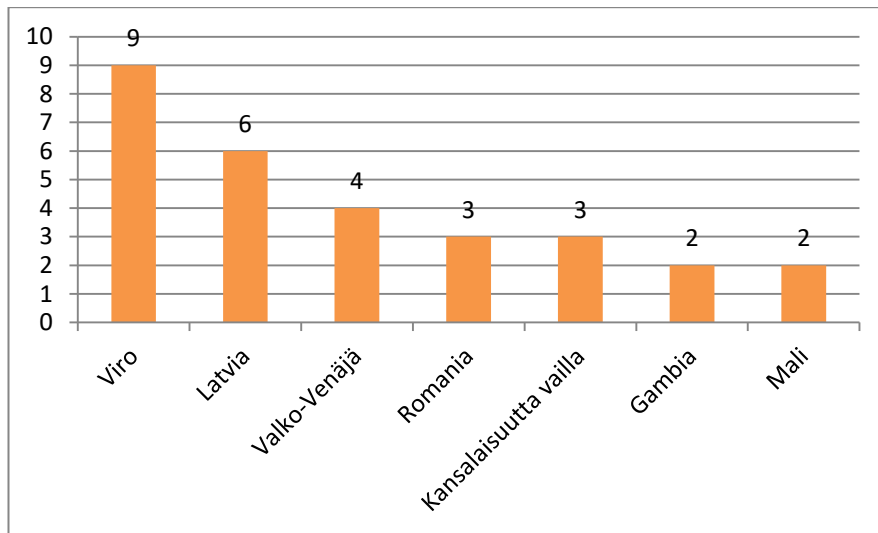
Kuvio 23. Rikosperusteisten käännytyspäätösten määrät ja nimikkeet.

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	2	0	2
Järjestystä ylläpit. henkilön vastustaminen	0	0	1	1
Yhteensä	0	2	1	3

Taulukko 6. Käännytyspäätösten rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantulokiellot.

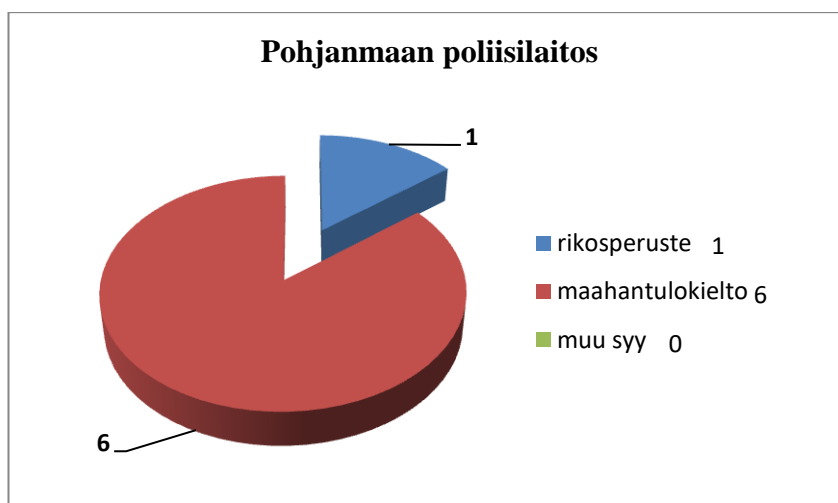

Kuvio 24. Käännyttävässä maahantulokiellossa olevia oli 13 ulkomaalaista, jotka olivat epäiltyinä tai syyllistyneinä rikokseen.

Kuva 25. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Lounais-Suomen alueella.

4.8 Pohjanmaan poliisilaitos

Kuvio 26. Käännytysperusteiden jakautuminen Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella.

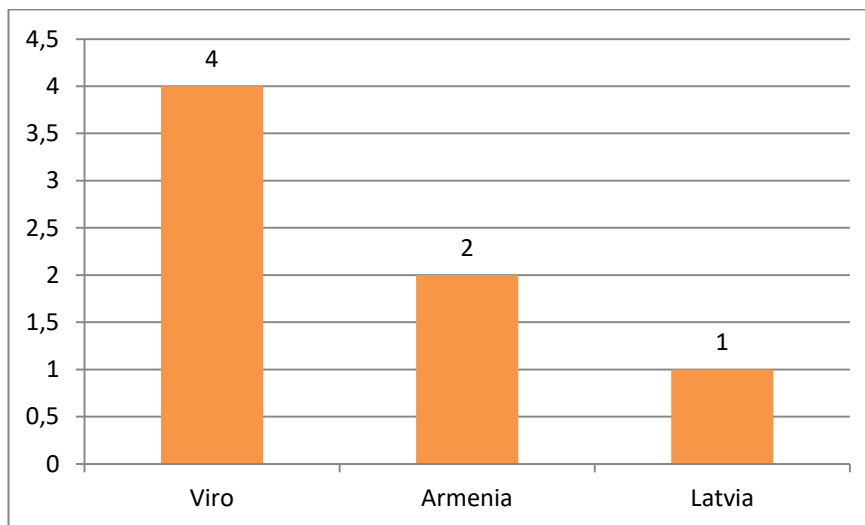
Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä 11 käännytyspäätöstä poliisin toimesta. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin neljä käännytyspäätöstä, joiden osalta päätöksen tekijä tai sen peruste jäi epäselväksi. Mukaan tutkimukseen otettiin siis seitsemän poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Näistä rikosperusteisia oli yksi kappale (14 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännytystä viisi kappaletta (86 %) ja muun syyn takia käännytettyjä ei ollut lainkaan. (Kuvio 26.)

Rikosperusteinen käännyttäminen oli tehty näpistyksestä, jossa samalla henkilölle lukeutui myös virkamiehen väkivaltainen vastustaminen. Oheisseuraamuksena määrätystä maahantulokiellosta ei ilmoituksessa ollut mitään tietoja. (Taulukko 7.)

Maahantulokieltoon jo aiemmin määrättyjä oli käännytetty yhteensä kuusi kertaa. Kaikissa tapauksissa henkilö oli tavattu muun tehtävän yhteydessä, eli yhdessäkään tapauksessa ulkomaalainen henkilö ei ollut epäiltynä rikoksesta joutuessaan uudelleen käännytetyksi. Pohjanmaalla oli melko vähän poliisin päätöksellä tehtyjä käännytyksiä, joten käännytettyjä kansalaisuuksiakaan ei ollut kovin useita. Neljä käännytettyä oli kansalaisuudeltaan virolaisia, kaksi armenialaisia ja yksi latvialainen. (Kuvio 27.)

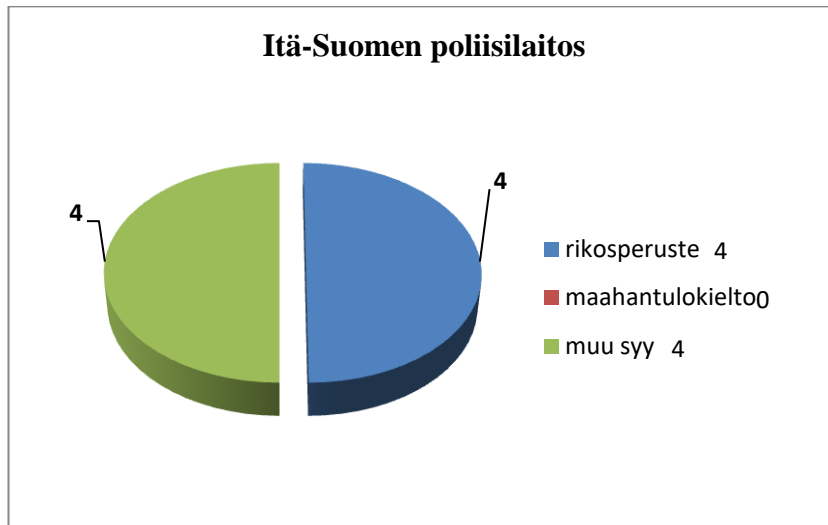
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Näpistys ym.	0	0	1	1
Yhteensä	0	0	1	1

Taulukko 7. Käännytyspäätöksen rikosnimike ja siitä määrätty maahantulokielto.

Kuvio 27. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Pohjanmaan alueella.

4.9 Itä-Suomen poliisilaitos

Kuvio 28. Käännytysperusteiden jakautuminen Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella.

Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä yhdeksän käännytyspäätöstä poliisin toimesta. Yksi käännytyspäätös ei ollut poliisin tekemä, joten se jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Kahdeksasta tutkittavana olleesta käännytyspäätöksestä rikosperusteisia oli neljä kappaletta ja muun syyn takia myös neljä kappaletta. Sellaisia käännytyspäätöksiä ei ollut tehty lainkaan, jossa käännytettävä henkilö olisi jo määrätty aikaisemmin maahantulokieltoon. (Kuvio 28.)

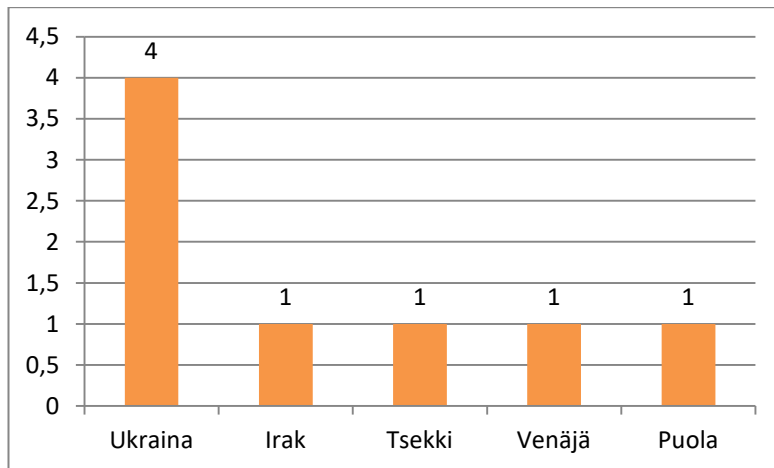
Rikosperusteisesti oli käännytetty neljä henkilöä varkauden takia. Lisäksi yhdelle henkilölle oli varkauden lisäksi ilmoitukseen kirjattu virkamiehen vastustaminen ja vahingoittamiseen soveltuvan esineen hallussapito julkisella paikalla. Kaikista teoista oli määrätty käännyttämisen yhteydessä kaksi vuotta maahantulokieltoa. (Taulukko 8.)

Käännytyspäätöksiä oli tehty eniten Ukrainan kansalaisille, joita oli käännytetty puolet Itä-Suomen käännytysmäärästä, eli neljä kappaletta. Muita käännytettyjä kansalaisuuksia olivat Irak, Tšekki, Venäjä ja Puola, joille oli tehty jokaiselle yksi käännytyspäätös. (Kuvio 29, sivu 39.)

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	4	0	4
Yhteensä	0	4	0	4

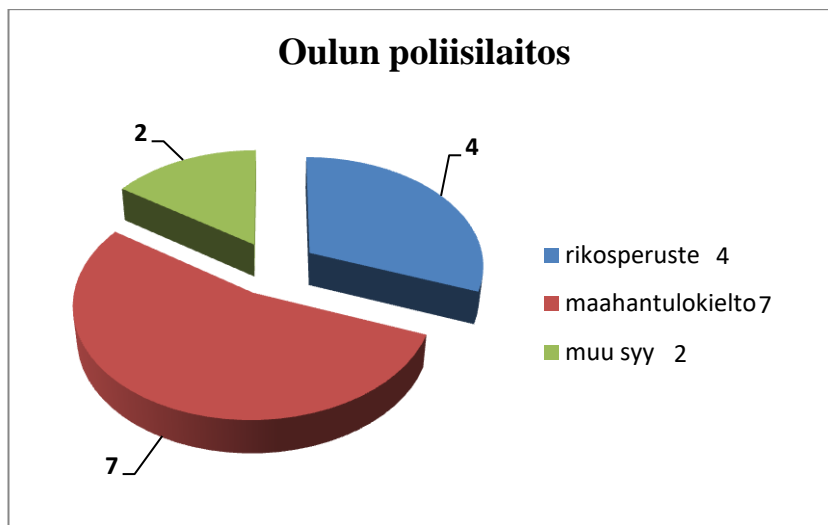
Taulukko 8. Rikosnimike ja siitä määrätty maahantulokiellot.

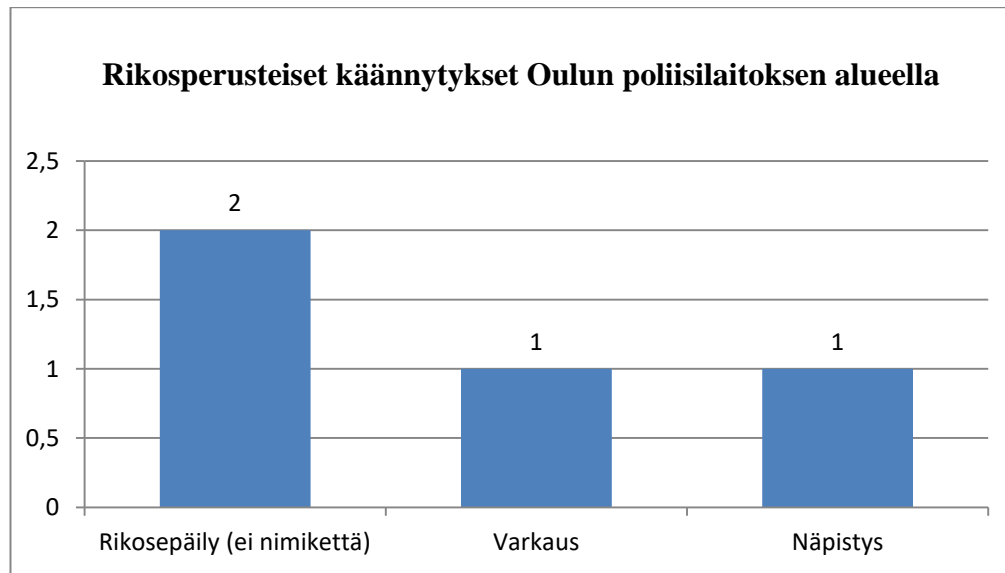
Kuvio 29. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Itä-Suomen alueella.

4.10 Oulun poliisilaitos

Kuvio 30. Käännytyksperusteiden jakautuminen Oulun poliisilaitoksen alueella.

Oulun poliisilaitoksen alueella oli RikiTrip:n haun mukaan vuonna 2015 tehty yhteensä 13 käännytyispäätöstä poliisin toimesta. Kaikki päätökset voitiin ottaa mukaan tutkimukseen. Näistä rikosperusteisia oli neljä kappaletta (31 %), jo maahantulokiellossa olevien ulkomaalaisten käännytyksiä seitsemän kappaletta (54 %) ja muusta syystä käännytettyjä kaksi kappaletta (15 %). (Kuvio 30.)

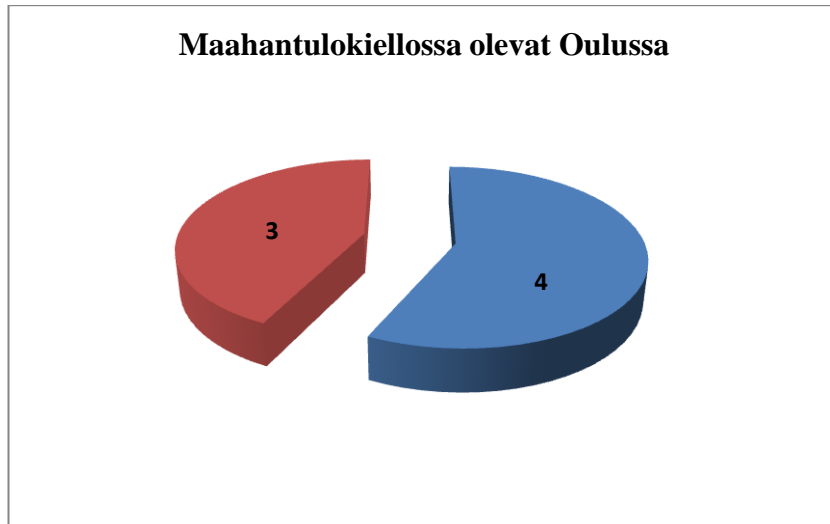
Kuvio 31. Käännytyispäätösten rikosnimikkeet ja niiden määrät.

Kaksi eli puolet rikosperusteisista käännytyksistä oli kirjattu käännytyispäätöksen ilmoitukseen vain siten, että henkilö käännytetään rikosepäilyn vuoksi. Muita tietoja tapauksesta ei ollut, eikä maahantulokieltojen määräämisistä tai niiden kestoista ollut myöskään mainintaa. Oulun poliisilaitoksen alueella oli käännytetty myös kerran varkauksen ja kerran näpistyksen vuoksi. (Kuvio 31.) Varkauden takia käännytylle määrätystä maahantulokiellosta ei ollut tietoja, mutta näpistyksen takia käännytylle oli määrätty maahantulokieltoa kahden vuoden verran. (Taulukko 9.) Maahantulokiellossa olevia henkilöitä käännytettiin Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella yhteensä seitsemän. Neljässä tapauksessa eli 57 % kaikista tapauksista käännyttävä, jo valmiiksi maahantulokieltoon määrätty henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen. (Kuvio 32, sivu 41).

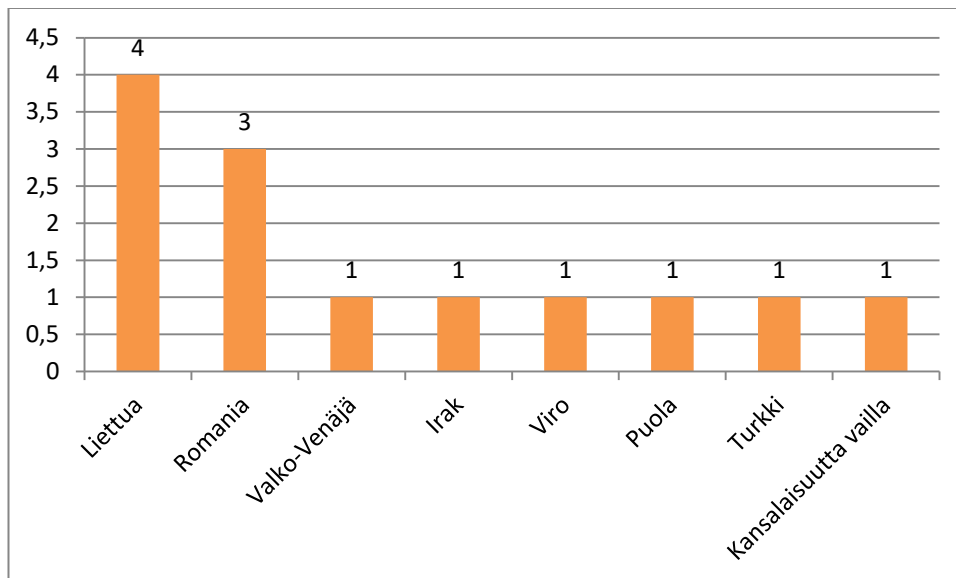
Muiden poliisilaitosten alueilla käännytyistä kansalaisuuksista poiketen Oulun poliisilaitoksen alueella oli käännytetty eniten Ukrainalaisia, joille oli tehty neljä käännytyispäätöstä. Toiseksi eniten käännytyispäätöksiä oli tehty Romanian kansalaisille, joita oli yhteensä kolme kappaletta. Oulun poliisilaitoksen alueella oli käännytetty kerran myös Valko-Venäjän, Irakin, Viron, Puolan ja Turkin kansalaiset. Lisäksi yhdessä ilmoituksessa oli merkintä ”kansalaisuutta vailla”. (Kuvio 33, sivu 41.)

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Rikosepäily (ei nimikettä)	0	0	2	2
Varkaus	0	0	1	1
Näpistys	0	1	0	1
Yhteensä	0	1	3	4

Taulukko 9. Rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantulokiellot.

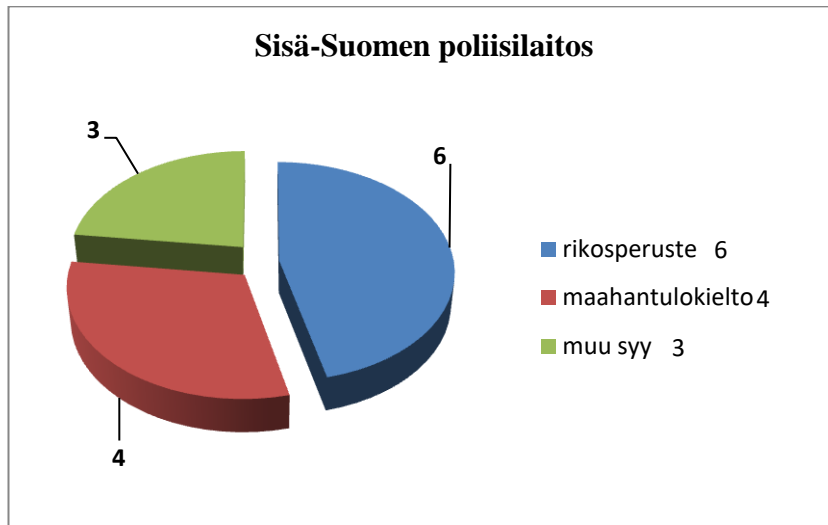

Kuvio 32. Käännyttävässä maahantulokiellossa olevat, jotka olivat epäiltyinä tai syyllistyneet rikokseen.

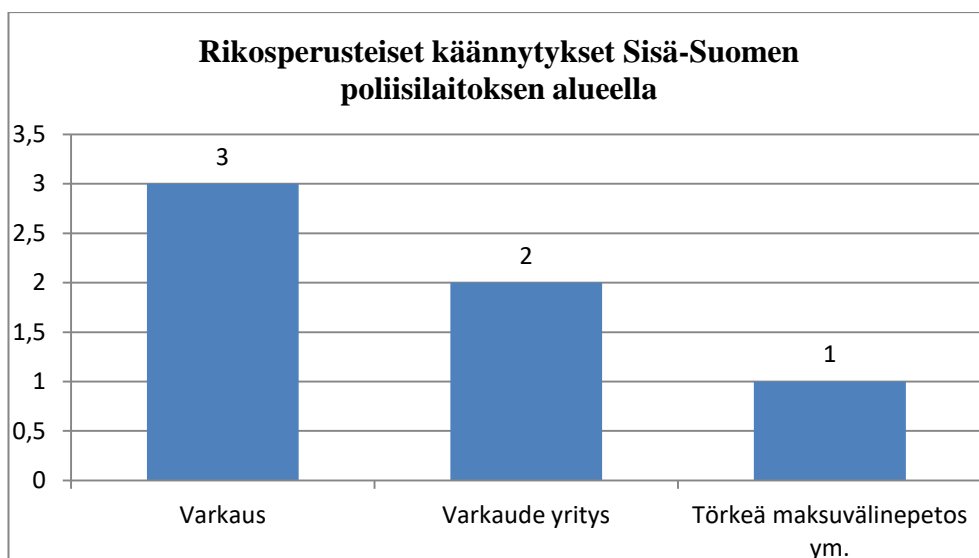
Kuvio 33. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Oulun alueella.

4.11 Sisä-Suomen poliisilaitos

Kuvio 34. Käännytysperusteiden jakautuminen Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä 14 käännäytyspäätöstä poliisin toimesta, joista yksi jouduttiin jättämään tutkimuksen ulkopuolelle epäselvän käännäyttämisperusteen vuoksi. Tutkimuksessa oli siis mukana 13 poliisin tekemää käännäytyspäätöstä, ja näistä rikosperusteisia oli kuusi kappaletta (46 %), maahantulokiellossa olevan henkilön käännäytyksiä neljä kappaletta (31 %) ja muun syyn takia käännäytettyjä kolme kappaletta (23 %). (Kuvio 34.)

Kuvio 35. Käännäytyspäätösten rikosnimikkeet ja niiden määrät.

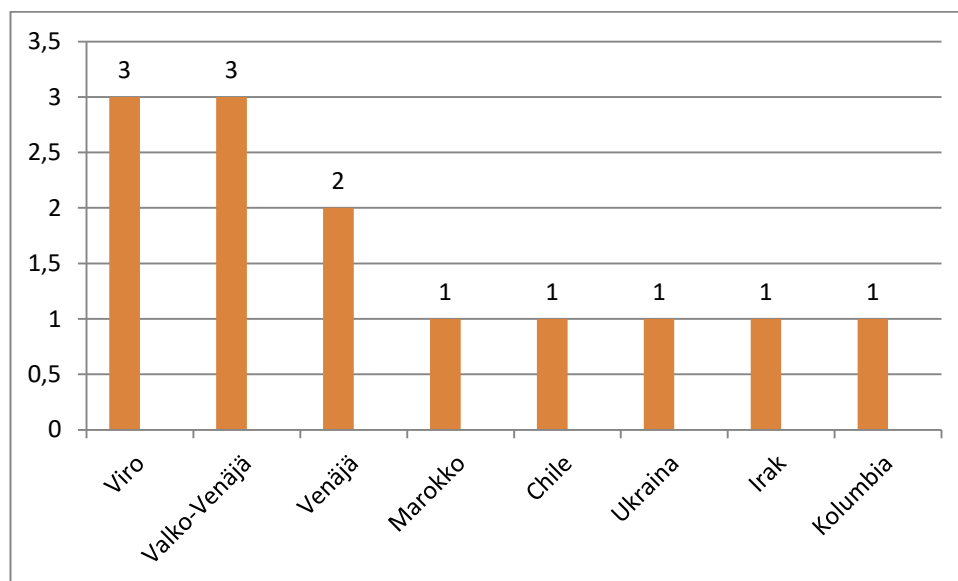
Rikosperusteisista käännäytyspäätöksistä eniten oli tehty varkauden perusteella, joita oli kolme tapausta eli 50 % rikosperusteisista käännätyksistä. Toiseksi eniten oli käännäytetty

varkauden yrityksen vuoksi, joita oli kaksi tapausta (33 %). Yhdessä tapauksessa (23 %) oli kyseessä törkeä maksuvälinepetos, jonka lisäksi henkilölle oli kirjattu myös seksuaalipalvelujen myynti ja vaaran aiheuttaminen. Näistä ei ollut tarkempaa tietoa. (Kuvio 35, sivu 42.) Kahdesta varkaudesta oli määrätty maahantulokielloa kaksi vuotta ja yhden käännetyksen kohdalla maahantulokiellon määräämisestä ei ollut tietoja. Molemmista varkauden yrityksistä oli määrätty kaksi vuotta maahantulokielloa. Törkeästä maksuvälinepetoksesta ja sen lisänä muista tapahtuneista teoista oli myös määrätty kaksi vuotta maahantulokielloa. (Taulukko 10.) Maahantulokiellossa jo olevien käännetyksissä ei ollut tapauksia, jossa henkilö olisi ollut käännetyksen yhteydessä epäilty tai syyllistynyt rikokseen.

Viron ja Valko-Venäjän kansalaisia oli käännetty Sisä-Suomen alueella eniten, molemmille kansalaisuuksille oli tehty kolme käännetyksistä. Venäjän kansalaisia oli käännetty kaksi kertaa. Marokon, Chilen, Ukrainan, Irakin ja Kolumbian kansalaisille oli jokaiselle tehty yksi poliisin tekemä käännetyksistä vuoden 2015 aikana.

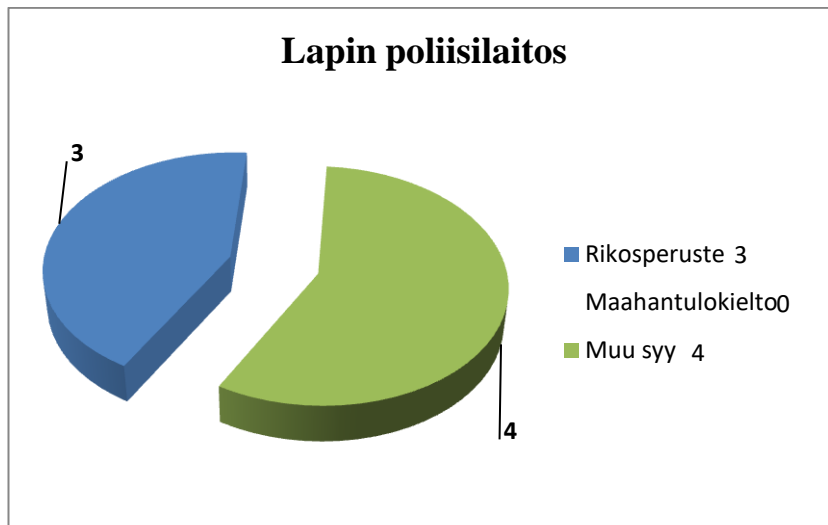
	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	2	1	3
Varkauden yritys	0	2	0	2
Törkeä maksuvälinepetos ym.	0	1	0	1
Yhteensä	0	5	1	6

Taulukko 10. Rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantulokiellot.

Kuva 36. Käännetyksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Itä-Suomen alueella.

4.12 Lapin poliisilaitos

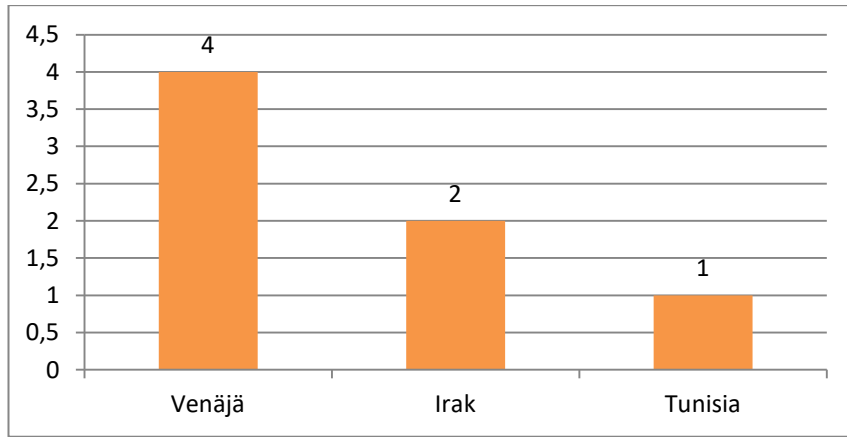
Kuvio 37. Käännytysperusteiden jakautuminen Lapin poliisilaitoksen alueella.

Lapin poliisilaitoksen alueella oli vuonna 2015 tehty RikiTripin haun mukaan yhteensä kymmenen käännytyspäätöstä poliisin toimesta. Kolme käännytyspäätöstä jätettiin pois tutkimuksesta, sillä ne eivät olleet poliisi tekemiä käännytyksiä. Tutkittavaksi jäi seitsemän poliisin tekemää käännytyspäätöstä. Yksi päätös sisälsi kahden hengen käännyttämisen, joten molemmille ulkomaalaisille katsottiin käännytyspäätökset kummallekin omiksi päätöksiksi. Rikosperusteisia käännytyksiä oli kolme kappaletta (43 %) ja muun syyn takia (esimerkiksi ei maahantulon edellytyksiä) neljä kappaletta (57 %). Sellaisia käännytyspäätöksiä ei ollut tehty lainkaan, jossa olisi käännytetty jo maahantulokiellossa oleva henkilö. (Kuvio 37.)

Kaksi poliisin tekemää rikosperusteista käännytyspäätöstä oli tehty varkauden perusteella. Molempien oheisseuraamukseksi oli määrätty kaksi vuotta maahantulokieltoa. Kolmas rikosperusteinen käännytys oli tehty näpistyksestä, josta oli määrätty käännytyksen yhteydessä yksi vuosi maahantulokieltoa. (Taulukko 11.) Kaikista käännytetyistä neljä oli Venäjän kansalaisia, kaksi Irakin kansalaista ja yksi Tunisian kansalainen (kuvio 38, sivu 45).

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä
Varkaus	0	2	0	2
Näpistys	1	0	0	1
Yhteensä	1	2	0	3

Taulukko 11. Rikosnimikkeet ja niistä määrätty maahantulokiellot.

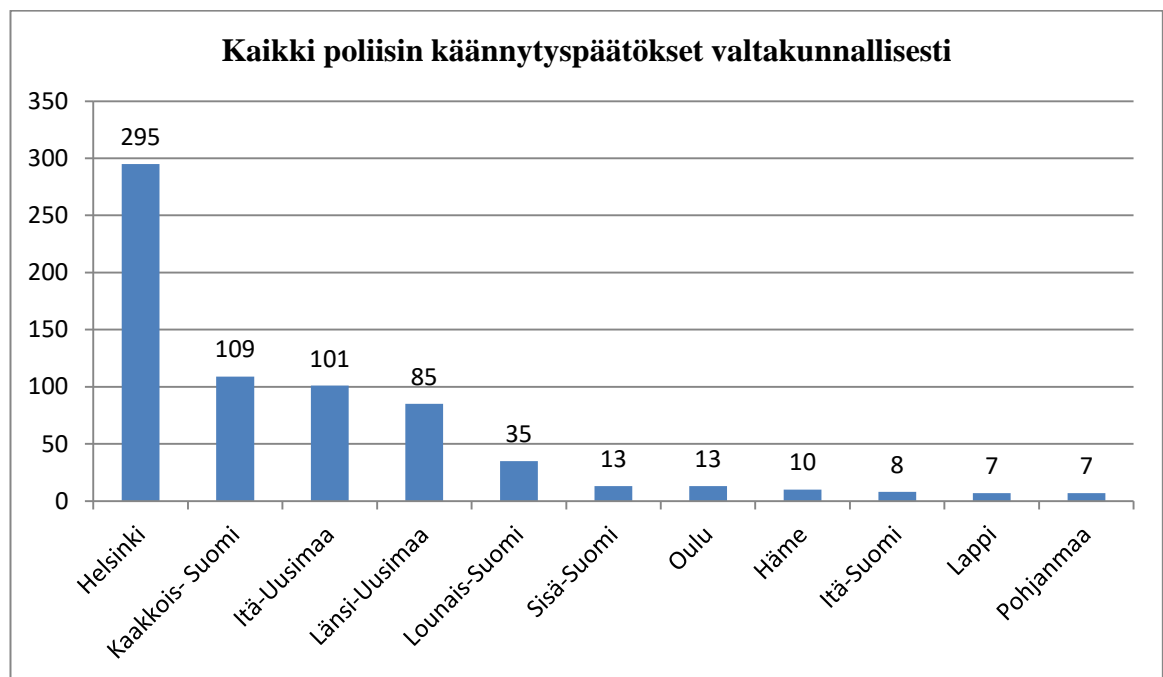

Kuvio 38. Käännytyspäätöksissä esiintyneiden kansalaisuuksien jakautuminen Lapin alueella.

5 TULOSTEN TARKASTELU VALTAKUNNALLISESTI

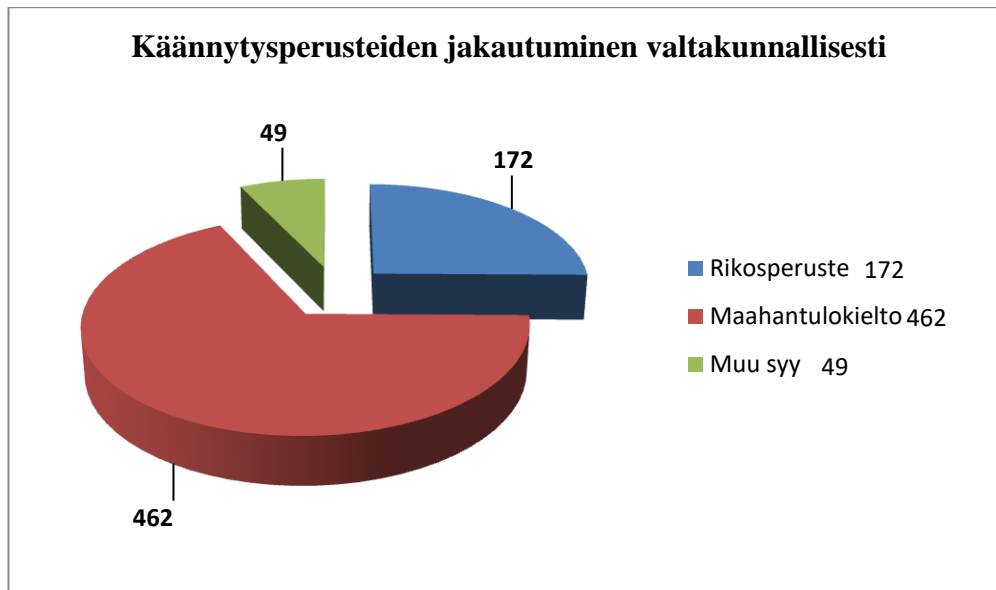
Tässä osiossa on käsitelty 11 poliisilaitoksen tuloksia valtakunnallisesti tarkasteltuna ja esitetty huomioita tutkimustuloksista sekä pohdittu mahdollisia syitä tuloksille. Tutkimuksen alkuvaiheissa ei ollut tietoa siitä, millä tavoin poliisin tekemien käännytyspäätösten määrät jakautuisivat Suomen poliisilaitosten kesken. RikiTrip antoi tarkennetuilla hakuehdoilla yhteensä 764 osumaa poliisin tekemiksi käännytyspäätöksiksi. Osa päätöksistä täytyi jättää pois tilastoinnista epäselvän kirjaamisen tai virheellisen käännytyspäätöksen tekijän takia, eli ilmoitukseen ei ollut kirjattu tarpeeksi selkeästi käännytyksen perustetta tai käännytyspäätös oli siirtynyt Maahanmuuttoviraston tehtäväksi. Tutkimuksen ulkopuolelle jäi loppujen lopuksi yhteensä 81 käännytyspäätöstä, eli lopullinen tutkittavana olleiden poliisin tekemien käännytyspäätösten määrä oli yhteensä 683. Kuviossa 39 on kuvattu, miten käännytyspäätösten määrä jakautui poliisilaitosten kesken. Tutkimuksen mukaan eniten käännytyspäätöksiä tehtiin Helsingissä, jossa niitä oli tehty yhteensä 295 kappaletta. Yli sata käännytyspäätöstä oli tehty myös Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella (109) ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella (101).

Yhteensä 462 kappaletta käännytyspäätöksistä eli jopa 68 % kokonaismäärästä oli maahantulokiellossa olevien henkilöiden käännyttämispäätöksiä. Päätöksistä 172 kappaletta eli 25 % oli rikosperusteisia käännytyspäätöksiä ja muiden syiden takia käännytettyjä oli yhteensä 49 tapausta, eli 7 % kokonaismäärästä. (Kuvio 40, sivu 47.)

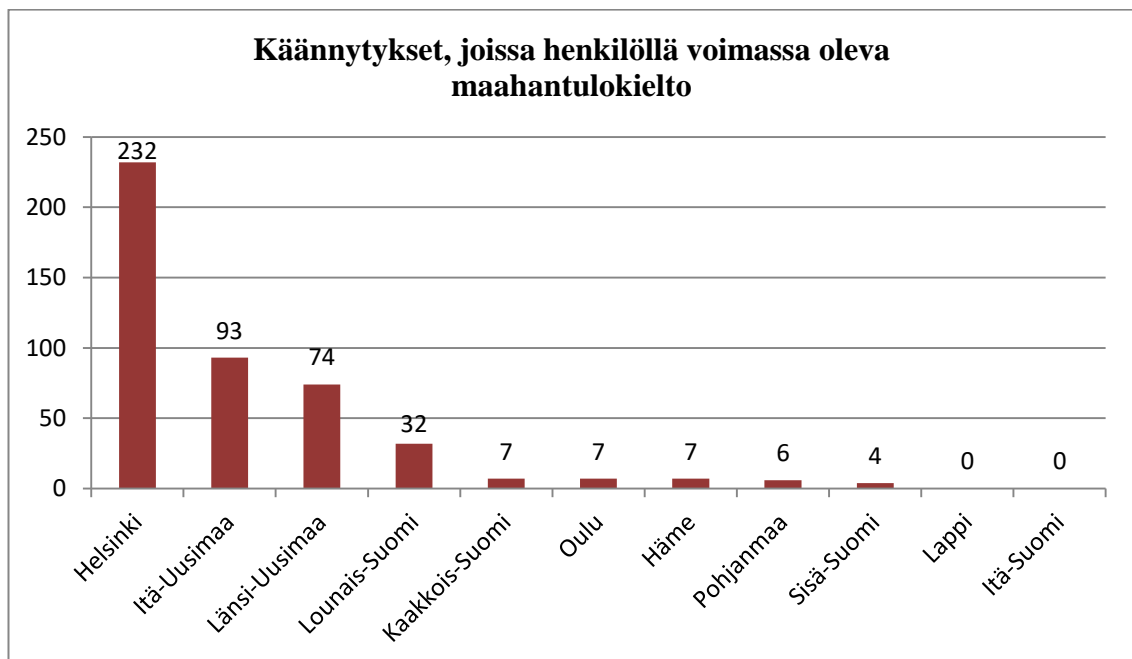
Kuvio 39. Kaikki tutkimuksen poliisin tekemät käännytyspäätökset poliisilaitoksittain vertailtuna.

Kuvio 40. Kaikkien käännytyspäätösten perusteiden jakautuminen koko Suomen alueella.

5.1 Maahantulokiellossa olevien käännyttäminen

Kuvio 41. Maahantulokieltoon jo määrättyjen käännyttämismäärät poliisilaitoksittain.

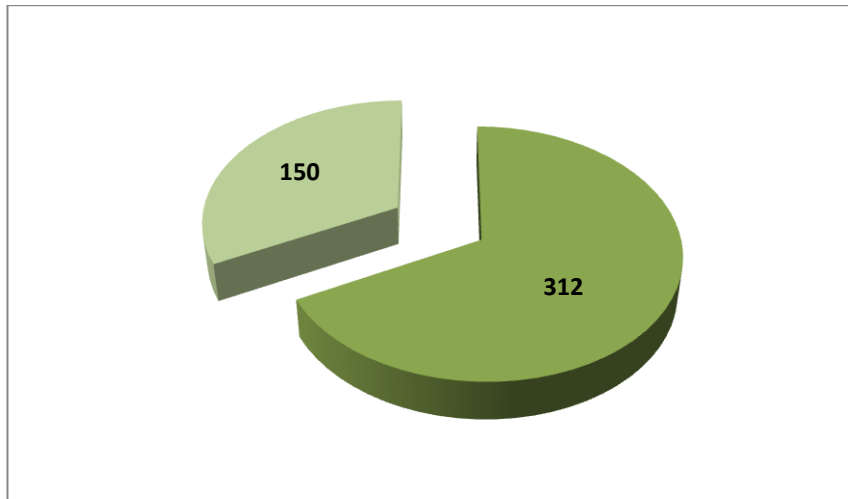
Huomattavan suuri osa poliisin tekemistä käännyttämisspäätöksistä oli jo aikaisemmin maahantulokieltoon määrättyjen henkilöiden käännytyksiä, eli kyseisillä henkilöillä ei olisi ollut oikeutta olla maassa. Tutkimustulos sisälsi sekä Suomen valtion alueelle

maahantulokiellon saaneet ulkomaalaiset, sekä koko Schengen –alueelle maahantulokiellon saaneet ulkomaalaiset.

Maahantulokiellossa olevien henkilöiden käännättämisistä kaikkien poliisilaitosten alueella (yhteensä 462) tarkalleen puolet eli 50 % oli tehty Helsingin poliisilaitoksen alueella, yhteensä 232 käännätyspäätöstä. Toiseksi eniten maahantulokieltoa rikkoneita oli käännätetty Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella (93 käännätyspäätöstä eli 20 % maahantulokiellossa olevien käännätyksistä) ja kolmanneksi eniten Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella (74 käännätyspäätöstä eli 16 % kaikista maahantulokieltoa rikkoneiden käännättämisistä). Muiden poliisilaitosten alueella Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella maahantulokiellon rikkomisen takia käännätyspäätöksiä oli tehty 32 kappaletta, Oulun poliisilaitoksen alueella seitsemän kappaletta, Hämeen poliisilaitoksen alueella seitsemän kappaletta, Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella myös seitsemän kappaletta, Pohjanmaan poliisilaitoksen alueella kuusi kappaletta ja Sisä-Suomen poliisilaitoksen alueella neljä kappaletta. Lapin ja Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella maahantulokiellossa olevien ulkomaalaisten käännätyspäätöksiä ei ollut yhtään. (Kuvio 41, sivu 47.) Tutkimustuloksissa on selvästi nähtävissä, että maahantulokiellossa olevia henkilöitä käännätettiin ylivoimaisesti eniten Helsingin poliisilaitoksen alueella.

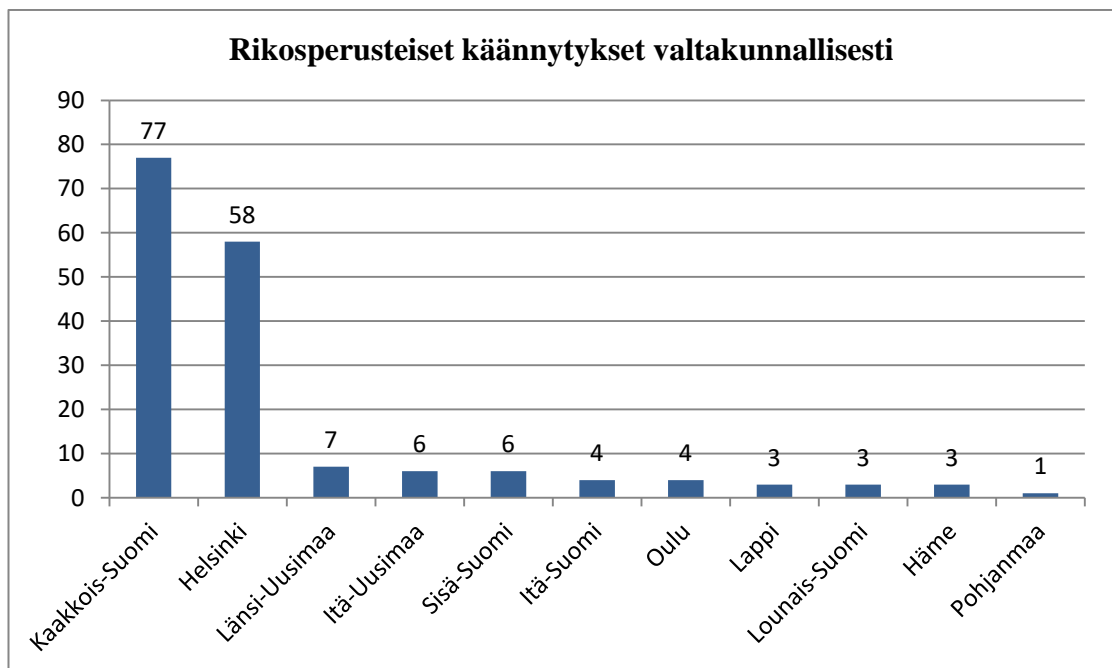
Tutkimustuloksen perusteella voisi arvioida, että maahantulokiellon rikkomisesta aiheutuvat seuraukset eivät välttämättä ole tarpeeksi ankaria. Kiinnijäämisriskit ovat mahdollisesti pienet, tai rangaistukset maahantulokiellon rikkomisesta niin vaikuttamattomia, että ulkomaalainen pyrkii rangaistuksen uhalla uudelleen maahan ja jatkamaan maassaoloaan. Tutkimuksessa huomiota herätti se, että jotkut käännätyspäätökset oli tehty samalla henkilölle – eli henkilö oli aikaisemmin määrätty maahantulokieltoon ja käännätetty, mutta hän saattoi saapua takaisin Suomen valtion alueelle jopa jo samana päivänä, kun hänet oli käännätetty ja joutui uudelleen käännätetyksi. Joihinkin ilmoituksiin oli myös kirjattu, että käännätettävällä henkilöllä oli useita maahantulokiellon rikkomisia saman vuoden ajalta. Tällainen toiminta viestii siitä, että usein käännätetty henkilö ei välitä määrätystä maahantulokiellosta ainakaan siinä määrin, että kiinni jäämisestä seuraava rangaistus vähentäisi maahantulokiellon rikkomista.

Maahantulokieltoon määrätty ulkomaalainen saattoi tutkimuksen käännätyspäätösten perusteella päätyä poliisin kanssa tekemisiin erilaisissa yhteyksissä. Osassa käännätyspäätöksiä selvisi, että joissakin tapauksissa ulkomaalainen henkilö oli pysäytetty esimerkiksi liikennevalvonnan yhteydessä tai hänet oli tavattu hälytystehtävän yhteydessä, jolloin henkilöllisyyden selviämisen myötä poliisille oli selvinnyt myös se, että kyseinen henkilö oli määrätty maahantulokieltoon. Jopa 150 tapauksessa eli 32 % tapauksista maahantulokieltoon määrätty ulkomaalainen oli joko epäiltynä rikoksesta tai syyllistynyt rikokseen. 312 tapauksista (68 %) oli sellaisia, että ulkomaalainen henkilö oli joutunut poliisin kanssa tekemisiin jossakin muussa yhteydessä kuin rikokseen liittyen, esimerkiksi normaalin liikennepysäytyksen yhteydessä. (Kuvio 42, sivu 49.)

Kuvio 42. Maahantulokielloista 150. tapauksessa ulkomaalainen henkilö oli epäiltyinä tai syyllistynyt rikokseen.

5.2 Rikosperusteiset käännytyspäätökset

Kuvio 43. Rikosperusteisten käännytyspäätösten määrät valtakunnallisesti tarkasteltuna.

Huomattavan suuri osa Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen ja Helsingin poliisilaitoksen alueilla (kuvio 43). Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella oli valtakunnallisesti verrattuna tehty eniten rikosperusteisia käännytyksiä, yhteensä 77 kappaletta eli 45 % kaikista rikosperusteisista käännytyksistä. Helsingin poliisilaitoksen alueella oli tehty 58

(34 % kokonaismäärästä) rikosperusteista käännytyspäätöstä. Muiden poliisilaitosten kohdalla rikosperusteinen käännyttäminen oli jäänyt määrissä selkeästi maahantulokiellossa olevien henkilöiden käännyttämisen taakse, esimerkiksi Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella voimassa olevan maahantulokiellon perusteella oli käännytetty 32 ulkomaalaista (kuvio 22, sivu 34). Rikosperusteisia käännytyksiä sen sijaan oli tehty Lounais-Suomen poliisilaitoksen alueella vuoden 2015 aikana ainoastaan kolme kappaletta (kuvio 23, sivu 32).

Kaakkois-Suomen ja Helsingin suuria rikosperusteisia käännytysmääriä selittää osaltaan varmasti ainakin Kaakkois-Suomessa rajan läheisyys ja Helsingissä satamakaupungin laiva-liikenne. Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella rikosnimikkeistä eniten esiin nousivat veropetos ja näpistys. Veropetos oli siitä erityinen nimike, että sillä perusteella ei ollut tehty käännytyspäätöksiä missään muualla Suomessa. Yksi selitys voi olla poliisilaitoksen itärajan läheisyys, jossa rajaliikenne on vilkasta. Rajavartiolaitoksen tilaston mukaan vuonna 2015 rajanylitysliikenteen määrä Kaakkois-Suomen rajavartioston valvomilla rajanylityspaikoilla oli 6 955 588, joista 74 % oli venäläisiä, 22 % suomalaisia ja 4 % muita (*Rajavartiolaitos*). Tämän perusteella liikenne rajalla todella on vilkasta ja se selittää myös osaltaan Venäjän kansalaisten osuutta Kaakkois-Suomessa käännytettyjen määrässä.

	1 vuosi	2 vuotta	Ei tietoa	Yhteensä	
Varkaus	15	23	8	46	lisäksi 1 kpl 1v 4kk
Huumausainerikos	5	11	8	24	
Näpistys	12	5	5	22	
Veropetos	1	20	0	21	
Huumausaineen käyttörikos	2	6	1	9	

Taulukko 12. Viisi eniten käännytyspäätösten perusteena ollutta rikosnimikettä koko Suomen alueella.

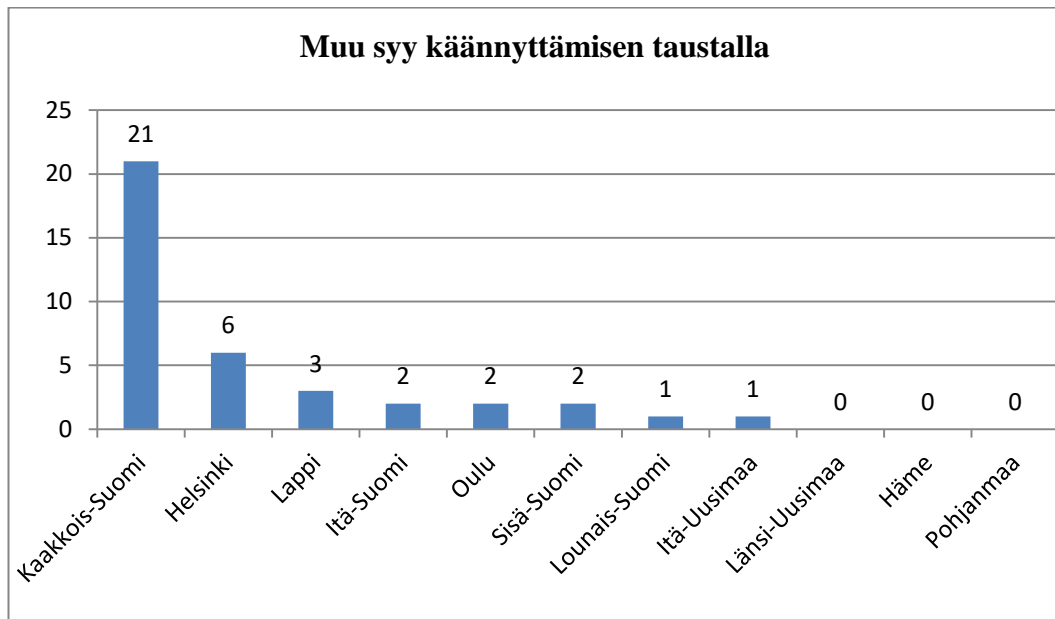
Taulukko 12 ilmentää viiden Suomessa useimmin rikosperusteisen käännytyspäätöksen rikosnimikkeitä, niiden määriä sekä niiden vuoksi tapahtuneiden käännytyksien yhteydessä määrättyjen maahantulokieltojen kestoja. Valtakunnallisesti tarkasteltuna Suomen poliisilaitosten alueella eniten rikosperusteisia käännytyspäätöksiä on tehty varkauden perusteella. Niitä oli yhteensä 47 kappaletta, joista 15 tapauksessa käännytyksen yhteydessä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa, 23 tapauksessa kaksi vuotta maahantulokieltoa ja kahdeksan tapauksen osalta maahantulokiellon kesto oli jätetty kirjaamatta ilmoitukseen. Yksi varkauden vuoksi käännytetty oli määrätty yhden vuoden ja neljän kuukauden mittaiseen maahantulokieltoon, joka oli erikoiselta kestoltaan ainoa laatuaan koko Suomessa – kaikki muut tämän tutkimuksen maahantulokieltomääräykset olivat joko tarkalleen yhden vuoden tai kahden vuoden mittaisia.

Huumausainerikokset olivat toiseksi suurin rikosperusteinen käännyttämisen syy, niitä oli koko Suomen alueella yhteensä 24 kappaletta. Niihin oli määrätty viidessä tapauksessa yhden vuoden mittainen maahantulokielto, 11 tapauksessa kahden vuoden mittainen

maahantulokielto ja myös tässä rikosnimikkeessä kahdeksaan ilmoitukseen ei ollut kirjattu maahantulokiellon kestoja tai sitä, oliko sitä määrätty lainkaan. Näpistykset olivat kolmanneksi suurin syy rikosperusteisille käännytyspäätöksille. Niitä oli tehty yhteensä 22 kappaletta, joista 12 päätöksessä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa, viidessä tapauksessa kaksi vuotta maahantulokieltoa ja viidessä tapauksessa määrätyn maahantulokiellon kestosta ei ollut tietoa. Neljäntenä listalla olivat veropetokset, joita oli yhteensä 21 kappaletta ja kaikki näistä oli tehty Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella. Yhdessä näistä tapauksissa oli käännytyksen yhteydessä määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa ja lopuissa eli 20 tapauksessa maahantulokieltoa oli määrätty täydet kaksi vuotta. Maahantulokiellon määräämisen osalta epäselviä tapauksia ei ollut lainkaan. Viidenneksi eniten oli tehty huumausaineen käyttörikoksien perusteella tehtyjä käännytyspäätöksiä, joita oli Suomen alueella tehty yhteensä yhdeksän kappaletta. Samaan määrään ylsi myös luvattoman työnteon vuoksi tehdyt käännytyspäätökset. Määrät poikkeavat huomattavasti neljästä ensimmäisestä käännytysperusteesta. Huumausaineen käyttörikoksen vuoksi määrättyissä käännytyspäätöksissä oli määrätty oheisseuraamuksena kahdessa tapauksessa vuosi maahantulokieltoa, kuudessa tapauksessa kaksi vuotta maahantulokieltoa ja yhteen käännytyspäätöksen ilmoitukseen ei ollut kirjattu tietoja maahantulokiellon kestosta. Yhdessä laittoman työnteon vuoksi tehdyistä yhdeksästä käännytyspäätöksestä oli määrätty yksi vuosi maahantulokieltoa (taulukko 12, sivu 50), muiden osalta tietoa ei löytynyt.

Näyttäisi siltä, että poliisi on määrännyt rikosperusteisten käännytysten yhteydessä melko samanlaisesti maahantulokieltoja, mutta niissä olisi kenties vielä yhdenmukaistamista. Esimerkiksi varkauksissa 23:ssa tapauksessa oli määrätty kaksi vuotta maahantulokieltoa ja 15 tapauksessa yksi vuosi maahantulokieltoa. Maahantulokiellon keston skaalaa on siis käytetty laidasta laitaan. Syy voi olla siinä, että teon törkeysaste vaikuttaa määrättävään maahantulokieltoon, tai sitten rikoksen ohella määrättävien maahantulokieltojen kohdalla voisi olla tarpeen tehdä yhdenmukaistamista esimerkiksi ohjeistuksen avulla.

5.3 Muut syyt

Kuvio 44. Muiden syiden takia käännyttetyt poliisilaitoksittain.

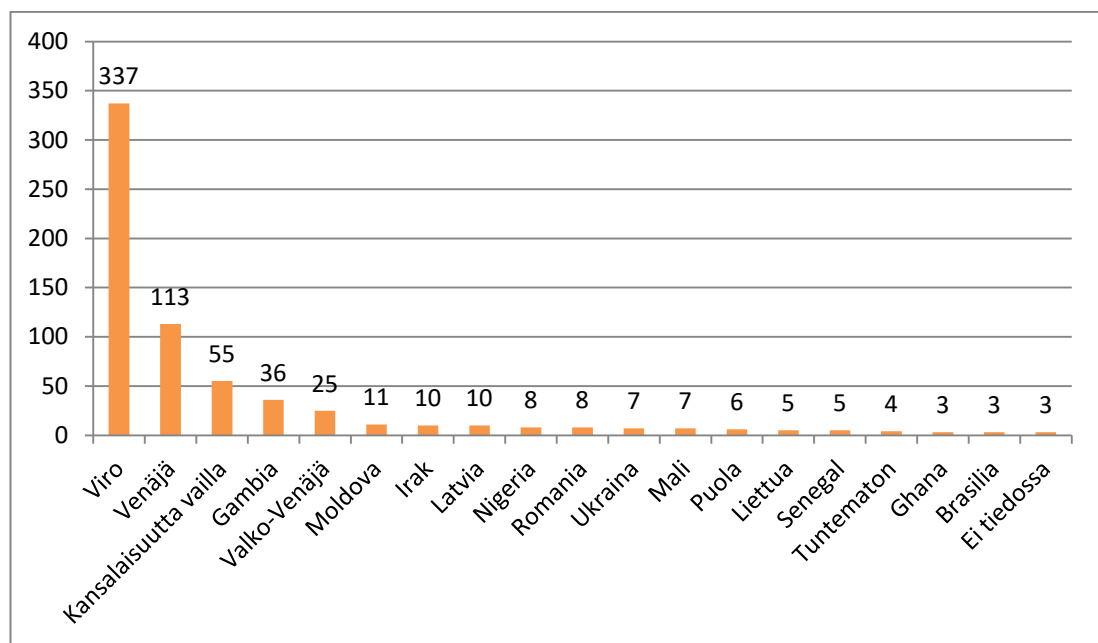
Muiden syiden takia käännyttettyjen määrä oli koko Suomen aluetta tarkasteltuna melko pieni. Suurimman rikosperusteisten käännytyspäätösten määrän lisäksi Kaakkois-Suomessa tehtiin eniten myös muiden syiden takia käännytyksiä.. Kaakkois-Suomessa oli käännytetty muiden syiden takia yli puolet kokonaismäärästä, 21 käännytyspäätöstä eli 55 % koko Suomen alueella muun syyn takia tehdyistä käännytyksistä. Toiseksi suurimmat määrät oli tehty Helsingissä, jossa käännytyksiä oli tehty yhteensä kuusi (16 %). Kolmanneksi suurin oli Lapin poliisilaitos, jossa muun syyn takia oli tehty käännytyksiä yhteensä kolme (8 %). Muiden laitosten osalta määrät olivat pieniä. Itä-Suomen, Sisä-Suomen ja Oulun poliisilaitosten alueilla käännytyksiä oli tehty jokaisessa kaksi (5 %). Itä-Uudenmaan ja Lounais-Suomen poliisilaitosten alueella oli molemmissa tehty yksi käännytyspäätös (3 %) muun syyn takia. Hämeen, Pohjanmaan ja Lounais-Suomen poliisilaitosten alueella käännytyspäätöksiä ei ollut tehty yhtään muiden syiden takia. Pohjanmaan, Länsi-Uudenmaan ja Hämeen poliisilaitoksilla käännytyspäätöksiä muun syyn takia ei ollut tehty lainkaan. (Kuvio 44.) Tuloksien perusteella voisi esittää kysymyksen, että mistä näin suuret alueelliset erot voivat johtua. Voiko Kaakkois-Suomen verrattain suurien käännytyslukujen taustalla olla syynä esimerkiksi valvonnan tehokkuus vai kenties esimerkiksi se, että toisten poliisilaitosten alueilla liikkuu enemmän ulkomaalaisia kuin toisten poliisilaitosten.

5.4 Kansalaisuudet

Tutkimuksessa selvisi, että tietyt kansalaisuudet olivat useimmin poliisin tekemän käännyttämisen kohteena vuonna 2015. Kuviossa 45 on lueteltu 20 eniten käännytettyä kansalaisuutta. Viron kansalaiset olivat ylivoimaisesti eniten käännytetty kansalaisuus – virolaisille tehtyjä käännytyspäätöksiä oli tehty koko Suomen alueella yhteensä 337, eli

hieman yli puolet (51 %) kaikista käännetyistä kansalaisuuksista. Seuraavana tulevat Venäjän kansalaiset jäivät melko kauas Viron kansalaisten taakse, sillä venäläisiä oli käännetty koko maassa 113 eli 17 % kaikista käännetyistä.

Helppo liikkuminen maiden välillä on varmastikin yksi vaikuttava tekijä Viron kansalaisten osuuteen käännetyistä, mutta Suomessa on paljon virolaisia myös työntekijöinä. Ylen MOT-artikkelissa on kerrottu, että jopa 100 000 virolaisen arvioidaan työskentelevän Suomessa (vuonna 2014), mutta laittomien työntekijöiden määrää ei tiedetä. Artikkelin mukaan Suomeen tullaan Suomen ja Viron suurien palkkaerojen takia. (Yle, MOT.) Mikäli Virolaisia on Suomessa näinkin suuri joukko, voisi virolaisten suuri käännettämismäärä selittyä osin myös tällä.

Kuvio 45. Käännetyjen kansalaisuuksien jakautuminen valtakunnallisesti.

6 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA

Tällä tutkimuksella oli tarkoitus tuottaa uutta tietoa poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä Poliisihallitukselle. Tutkimus vastasi tutkimuskysymykseen, eli millaisilla perusteilla poliisi teki käännytyspäätöksiä vuoden 2015 aikana. Tutkimuksessa selvisi, millaisia rikoksia käännytyspäätösten taustalla oli, millaisia maahantulokieltoja rikosperusteisissa käännytyspäätöksissä oli määrätty, kuinka paljon maahantulokieltoon määrättyjä henkilöitä oli tämän tutkimuksen mukaan käännytetty ja kuinka useassa tapauksessa maahantulokiellossa oleva henkilö oli epäiltynä tai syyllistynyt rikokseen, sekä kuinka monta sellaista tapausta oli, jossa käännytys tapahtui jostain muusta syystä kuin rikosperusteen tai maahantulokiellon rikkomisesta. Tutkimuksessa selvitettiin myös, miten eri kansalaisuudet olivat edustettuna poliisin tekemissä käännytyspäätöksissä.

Tutkimuksessa selvisi, että valtaosa poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä oli tehty Helsingin poliisilaitoksen ja Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen alueella. Yksi merkittävä syy tähän lienee se, että Helsinki on suuri kaupunki ja sataman kautta tapahtuva liikenne on varmasti vilkasta. Suomeen on helppo saapua meriteitse, erityisesti Virosta, joka on Suomen tavoin Euroopan Unionin jäsenvaltio, jolloin sisärajarakastuksiakaan ei ole. Kaakkois-Suomessa puolestaan rajaliikenne näyttäisi olevan vilkasta, joka varmasti osaltaan vaikuttaa alueella liikkuvien ulkomaalaisten määrään ja tämän myötä myös ulkomaalaisvalvonta on mahdollisesti sisämaata aktiivisempaa. Tällä tutkimuksella onnistuttiin luomaan katsaus poliisin tekemien käännytyspäätösten aluekohtaiseen jakautumiseen, ja eroavaisuudet alueiden eroissa alkoi selvitä jo tutkimuksen alkuvaiheilla. Erot poliisilaitosten välillä olivat huomattavia, kun verrataan esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksen tutkimuksessa mukana olleita 295 poliisin tekemää käännytyspäätöstä ja Pohjanmaan poliisilaitoksen seitsemää poliisin tekemää käännytyspäätöstä.

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimus tehtiin menetelmin, jossa pyrittiin tuottamaan mahdollisimman luotettavaa tietoa. Tutkimus sai luotettavuutta siitä, että jokainen poliisin tekemä käännytyspäätös käytiin läpi ja joukosta poistettiin sellaiset päätökset, jotka eivät olleet poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä. Sellaisia RikiTrip:ltä löytyneitä käännytyspäätöksiä oli useita, joissa s-ilmoitukseen oli kirjattu valittu tarkenteiksi ”käännytys” ja ”poliisin päätös” – ilmoitusta lukiessa kuitenkin selvisi, että päätöksenteko oli lopulta siirtynyt syystä tai toisesta Maahanmuuttovirastolle. Joissakin tapauksissa ilmoitukseen ei ollut kirjattu, että päätöksenteko olisi siirtynyt Maahanmuuttovirastolle, vaan siinä oli ilmaistu Maahanmuuttoviraston käännyttäneen kyseessä olleen ulkomaalaisen. Joissakin tapauksissa puolestaan kaikki ilmoituksessa viittasi siihen, että käännytyspäätös olisi poliisin tekemä, mutta käännytyksen yhteydessä oli määrätty 3-7 vuotta maahantulokieltoa. Nämä eivät voineet olla poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä, sillä poliisi voi määrätä maahantulokieltoa korkeintaan kahdeksi vuodeksi. Tutkimuksen luotettavuutta parannettiin poistamalla tutkimuksesta edellä mainittuja käännytyspäätöksiä. Mikäli tutkimus olisi toteutettu niin, että poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä olisi otettu pelkkiä lukuja tutkimukseen, olisi joukkoon tullut myös kyseisiä päätöksiä, jotka eivät tarkemman

tarkastelun jälkeen olleetkaan poliisin tekemiä. Tämä olisi vääristänyt tutkimuksessa saatuja lukuja ja näin vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen negatiivisesti.

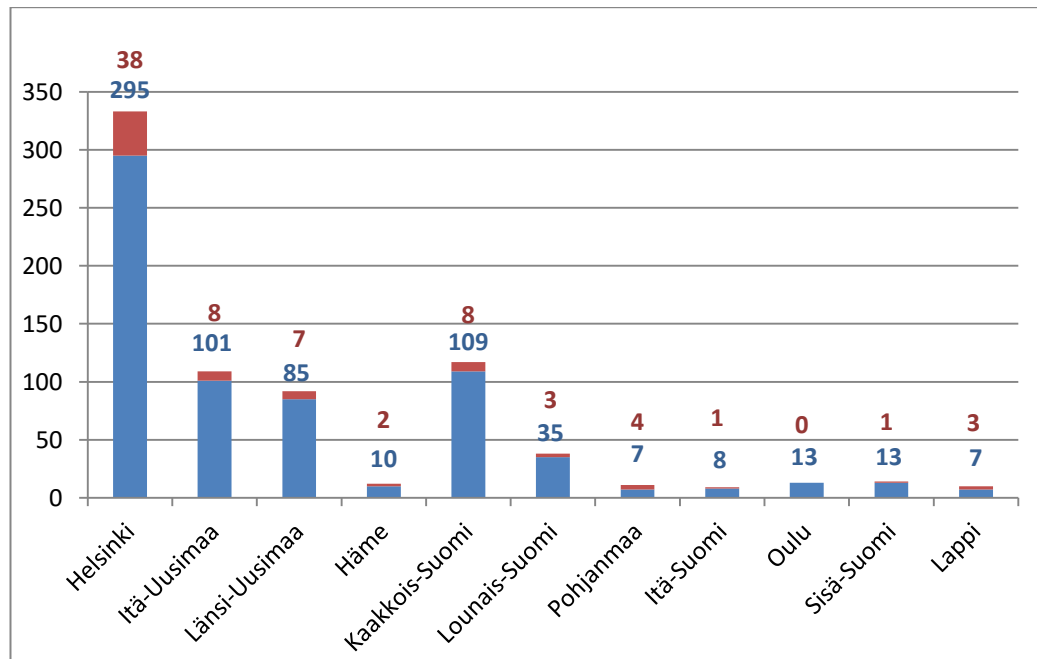
Tutkimuksen ulkopuolelle jouduttiin jättämään myös käännytyspäätöksiä, joissa ei ollut selkeästi ilmaistu syytä käännytykselle. Vain harvoissa käännytyksestä kirjatuissa s-ilmoituksissa oli mainittu lakipykälä, jonka perusteella ulkomaalainen oli käännytetty. S-ilmoitusten kirjauksissa oli suuria eroja laadussa: joissakin ilmoituksissa oli kirjattu selostusosaan, että ulkomaalainen on käännytetty. Muita tietoja käännytyksen perusteesta tai maasta poistamisen toimenpiteistä ei ollut. Joihinkin ilmoituksiin puolestaan oli kirjattu erittäin perusteellisesti käännytyksen syy ja kaikki toimenpiteet aina maasta poistamiseen saakka. Useimmat ilmoitukset oli kirjattu hyvin ytimekkäästi, mutta niistä löytyi kuitenkin helposti kaikki tarpeellinen tieto, esimerkiksi kenet on käännytetty ja miksi, missä henkilö on tavattu, onko henkilö ollut säilössä sekä milloin ja millä tavalla ulkomaalainen on poistettu maasta.

Rikosperusteisissa käännytyksissä ilmoituksiin oli yleensä kirjattu rikosnimike, esimerkiksi varkaus, mutta kaikissa ilmoituksissa näin ei ollut. Joissakin ilmoituksissa luki, että ulkomaalainen henkilö on käännytetty rikosperusteisesti ja nämä tapaukset luettiin mukaan tutkimukseen – joskin rikosnimike jäi selviämättä. Joitakin sellaisia ilmoituksia oli, joissa rikosnimike tai ylipäätään käännytyksen rikosperusteisuus jäi epäselväksi, ja ne luettiin pois tutkimuksesta sen luotettavuuden säilyttämiseksi. Näin tutkimukseen saatiin mukaan sellaiset rikosperusteiset käännytykset, joiden rikosnimike oli tiedossa – näitä asioitahan tutkimuksessa haluttiin selvittää.

Edellä mainituista syistä tutkimuksesta jouduttiin jättämään yhteensä 81 käännytyspäätöstä tutkimuksen ulkopuolelle. Kuviossa 46 (sivu 55) on esitetty, kuinka paljon käännytyspäätöksiä oli tutkimuksessa ja kuinka paljon niitä jouduttiin jättämään tutkimuksen ulkopuolelle. Määrä ei välttämättä kerro sitä, että kyseisen poliisilaitoksen kirjaukset olisi tehty osin huonosti, mutta tätä tutkimusta ajatellen kirjaukset eivät olleet riittäviä tai jättivät sen verran tulkinnan varaa, että niitä ei voitu tutkimukseen ottaa.

Useiden ilmoitusten kohdalla jäi epäselväksi, millaisia maahantulokieltoja käännytysten ohessa oli määrätty. Joissakin tapauksissa maahantulokiellon määräämisestä tai sen määräämättä jättämisestä ei ollut mitään tietoja. Joissakin tapauksissa puolestaan oli vain mainittu, että henkilö määrättiin maahantulokieltoon. Tämä asia huomioitiin tutkimuksessa niin, että vertailtaessa eri rikoksien johdosta määrättyjen maahantulokieltojen kestoja, taulukkoon lisättiin oma sarake sellaisille tapauksille, joissa maahantulokiellon kestosta ei ollut tietoa.

Nämä edellä mainitut puuttuneet tiedot voivat löytyä jostain, mutta ainakaan RikiTrip:stä löytyneistä ilmoituksista niitä ei ollut saatavilla. Mikäli tarpeelliset tiedot olisivat suoraan käännytyspäätöksestä kirjatussa s-ilmoituksessa, olisivat tiedot helposti löydettävissä RikiTrip:n kautta. Esimerkiksi kaikilla poliiseilla ei välttämättä ole tunnuksia UMA -järjestelmään, jolloin RikiTrip voisi olla hyödyllinen työkalu.

Kuvio 46. Tutkimuksen ulkopuolelle jääneet käännytyspäätökset (punainen palkki) ja tutkimukseen mukaan otetut päätökset (sininen palkki) poliisilaitoksittain.

Vaikka tutkimuksen luotettavuuteen pyrittiin vaikuttamaan poistamalla perusteiltaan epäselvät käännytyspäätökset, sekä Maahanmuuttoviraston tekemät käännytyspäätökset, niin tämä mahdollistaa kuitenkin tutkijan tekemät virheet. Aineisto kerättiin loogisesti ja huolellisesti, mutta kun tutkija joutuu puuttumaan tutkimukseen otettavaan aineistoon, on mahdollista että tulosten luotettavuus kärsii. Tutkimustuloksissa siis on pienten vääristymien mahdollisuus, mutta tutkimus antaa hyvän, kattavan katsauksen poliisin tekemiin käännytyspäätöksiin ja niiden perusteisiin.

6.2 Ongelmakohtia ja kehitysehdotuksia

Tutkimuksen tulosten perusteella ulkomaalaiset, joilla on jo voimassa oleva maahantulokielto, olivat eniten käännytetty ryhmä (462 kappaletta). Näyttäisi siltä, että tämä on ongelma, johon tulisi tarttua. Tutkimustulos antaa vaikutelman siitä, että maahantulokiellosta seuraava sakko ei ole riittävä rangaistus maahantulokieltoa rikkovalle ja jotkut ulkomaalaiset saattoivat käännytyspäätösten perusteella palata maahan jo saman vuorokauden aikana siitä, kun heidät oli käännytetty Suomesta. Eniten maahantulokiellossa olevien käännytyksiä oli tehty Helsingissä (232 kappaletta), seuraavina tulivat Itä-Uusimaa (93 kappaletta) ja Länsi-Uusimaa (74 kappaletta), joten maahantulokiellon rikkomisen näyttäisi olevan suurin ongelma Etelä-Suomen alueella. Erityisesti näyllä alueilla näyttäisi olevan tarvetta keinoille puuttua maahantulokieltojen rikkomisiin tehokkaammin.

Kaakkois-Suomessa oli käännytetty eniten rikosperusteisesti (77 kappaletta). Erityisesti tutkimuksessa nousivat esille veropetokset. Näistä useimmissa tapauksissa rajan yli oli kuljetettu suuret määrät tupakkatuotteita. Veropetos –rikosnimikkeellä oli kaikista Kaakkois-Suomen poliisilaitoksen rikosperusteisista käännytyspäätöksistä 21 kappaletta eli

27 %. Veropetoksessa (rikoslaki 29:1 §) rangaistusasteikko on vähintään sakko ja enintään kaksi vuotta vankeutta. Vankeusrangaistuksen uhasta huolimatta kyseisiä rikoksia tehtiin Kaakkois-Suomen alueella melko paljon, joten mahdollisesti myös tähän ongelmaan puuttuminen olisi aiheellista.

Käännytyspäätöksistä kirjatuissa s-ilmoituksissa oli selkeitä laadullisia eroja, joka tulee olemaan jatkossakin ongelmallinen asia vastaavanlaista tutkimusta tehdessä tai silloin, kun käännytysten tietoja tarvitsee etsiä RikiTrip:n kautta. Aineistoa kerätessä vaikutti siltä, että käännytyspäätöksen s-ilmoituksen kirjaamiseen olisi hyvä olla yksinkertainen, helppo ohjeistus, jonka avulla s-ilmoitukseen tulisi kirjattua tietyt asiat. Näin ilmoituksesta löytyisi kaikki tarpeellinen ilman, että ilmoituksessa olisi mitään liian vähän tai mitään ylimääräistä. Tämä voisi olla yksi uuden tutkimuksen kohde tai esimerkiksi toiminnallisena opinnäytetyönä toteutettava ohjeistus.

Tutkimuksessa havaittiin, että poliisin tekemiksi käännytyspäätöksiksi oli kirjattu useita sellaisia käännytyspäätöksiä, jotka olivat kuitenkin Maahanmuuttoviraston tekemiä. Ilmoituksen tarkenteiden käyttöön tarvittaisiin huolellisuutta. Tämän perusteella on aihetta epäillä, että osa poliisin tekemistä käännytyspäätöksistä on mahdollisesti kirjattu väärillä tarkenteilla, jolloin osa poliisin tekemistä päätöksistä jäi myös tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa haettiin poliisin tekemiä käännytyspäätöksiä tarkenteiden ”käännyttäminen” ja ”poliisin päätös” avulla, mutta se kuinka paljon poliisin tekemiä päätöksiä löytyy eri tarkenteiden kautta, ei ole tiedossa.

LÄHTEET

Aer, Janne 2016: Ulkomaalaisoikeuden perusteet. Alma Talent, Helsinki

Direktiivi 2008/115/EY. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten palauttamiseksi. Luettu 15.4.2017.

Direktiivi 64/221/ETY. Neuvoston direktiivi ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta. Luettu: 15.4.2017.

Euroopan ihmisoikeussopimus. 63/1999.

HAO 14/0501/3 31.3.2014. Helsingin Hallinto-oikeuden ratkaisu. Luettavissa: <https://oikeus.fi/hallintooikeudet/helsinginhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeusratkaisut/hallintooikeusratkaisut/1398329246396.html>. Luettu: 28.4.2017.

HE 64/2016 vp. Hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta. Luettu: 8.12.2016.

Juvonen, Anna-Maija 2012: Maahanmuuton juridiikkaa. Käytännön käsikirja. Edita, Helsinki.

Kallio, Heikki 2009: Viisumivelvollisen ulkomaalaisen käännättäminen, viisumin peruuttaminen ja maahantulokiellon määrääminen rikostorjunnan näkökulmasta. Joensuun yliopisto. Kauppa- ja oikeustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.

Kuosma, Tapio 2004: Uusi ulkomaalaislaki. Lainvoima/Multiprint Oy, Helsinki.

Maahanmuuttovirasto. Käännättäminen. Luettavissa: http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen/paatos/kaannyttaminen. Luettu: 28.4.2017.

Poliisi. Henkilökortin käyttö. Luettavissa: http://www.poliisi.fi/henkilokortti/henkilokortin_kaytto. Luettu: 9.6.2017.

Poliisihallituksen määräys POL-2014-9355. Ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjako. Sinetti. Luettu: 25.5.2017.

Poliisihallituksen ohje 2020/2013/4518. Käännättämistä ja maasta karkottamista koskevan päätöksen täytäntöönpano. Sinetti. Luettu: 25.5.2017.

Rajavartiolaitos. Rajanylitysliikenteen määrä Kaakkois-Suomen rajavartioston valvomilla rajanylityspaikoilla vuosina 2010-2017. Luettavissa: http://www.raja.fi/ksr/tiedotteet_ja_tilastot/tilastoja. Luettu 28.4.2017.

Ulkoasiainministeriö. Matkustusasiakirjat. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15720>. Luettu: 8.12.2016.

Ulkoasiainministeriö. Oleskelulupa. Luettavissa: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15720>. Luettu 5.12.2016.

Weber, Leanne & Pickering, Sharon 2011: Globalization and Borders. Death at the Global Frontier. Palgrave Macmillan.

Yle, MOT. Virolaisia Suomessa jo sata tuhatta. Julkaistu 11.9.2014. Luettavissa: <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/09/11/virolaisia-suomessa-jo-sata-tuhatta>. Luettu: 3.6.2017.